

Науковий журнал «ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ»

за участю

Žilinská univerzita v Žiline (Словакія)
Аграрен університет (Пловдив, Болгарія)
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (Польща)
Кафедри міжнародного обліку та аудиту
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпропетровськ, Україна)
Кафедри управління персоналом і соціології
Уральського державного університету шляхів сполучення (м. Єкатеринбург, Росія)
Кафедри економіки промисловості та організації виробництва
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (м. Дніпропетровськ, Україна)
ФГБОУ ВПО «Дагестанський державний технічний університет» (м. Махачкала, Росія)
Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава)
НП «Асоціація Професійних Бухгалтерів Співдружність» (НП АБС) (м. Москва, Росія)
Красноярський інститут економіки
Санкт-Петербурзької академії управління та економіки (НОУ ВПО) (м. Красноярськ, Росія)
Кафедри економіки промисловості
Національної металургійної академії України (м. Дніпропетровськ, Україна)
НОУ ВПО Інститут законодавства та управління ВПА (м. Тула, Росія)
ЧОУ ВПО «Іжевський інститут управління» (м. Іжевськ, Росія)
Інститут інтегрованих форм навчання НМетАУ (м. Дніпропетровськ, Україна)
ФГБОУ ВПО «Волгоградський державний аграрний університет» (м. Волгоград, Росія)
Інститута економіки та менеджменту
ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (м. Київ, Україна)
Воскресенський інститут туризму - філіал НОУ ВПО «Російської міжнародної академії туризму»
(Росія)
Вінницький торгово-економічний інститут Київського національного торгово-економічного
університету

УНІВЕРСИТЕТСКА НАУКА І ОСВІТА

Збірник матеріалів
студентської міжнародної науково-практичної конференції
15 ЧЕРВНЯ 2015 р.

Збірник матеріалів конференції розміщено у РІНЦ

Дніпропетровськ
«ФОП Дробязко С.І.»
2015

УДК 338.124.4(082)
ББК 65я43
У17

Голова організаційного комітету:

Пліскановський С. Т. д.т.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії наук Вищої школи України, директор ВНЗ "Інститут Інтегрованих форм навчання" НМетАУ (Дніпропетровськ, Україна)

Організаційний комітет:

Brezina Ivan prof. Ing., CSc., Faculty of Economic Informatics, Department of Operations Research and Econometrics, The University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovakia)

Пуцько Б.М. д.е.н., професор Львівський національний Університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького

Шаталова Н. І. д.соц.н., професор, зав. кафедрою "Управління персоналом та соціологія" Уральського державного університету шляхів сполучення (Єкатеринбург, РФ)

Дробязко С.І. к.е.н., професор РАЕ, доцент кафедри економіки промисловості та організації виробництва ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (м. Дніпропетровськ)

Nada Vignjević-Djordjević Doctor of Economic Sciences, As. Professor Economic department, Law department State University (Novi Pazar, Serbia)

Шевченко В.М. кандидат наук з державного управління, доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля

Університетська наука і освіта. Збірник матеріалів студентської міжнародної У17 науково-практичної конференції 15 липня 2015 р. – Дніпропетровськ: «ФОП Дробязко С.І.», 2015. – 56 с.

ISBN 978-617-7214-05-1

Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників за результатами досліджень сучасних проблем економічної теорії, концепції розвитку економіки підприємства, системи фінансів, обліку, аналізу, аудиту, економічної безпеки, оподаткування і управління в Україні. Для науковців, підприємців, викладачів ВНЗ, аспірантів, студентів.

УДК 338.124.4(082)
ББК 65я43

Матеріали друкуються в авторській редакції. Організаційний комітет не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах.

ISBN 978-617-7214-05-1

© Автори статей, 2015

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	4
Салод С.В., Богданов Є.Ю. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В НЕСТАБІЛЬНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	4
Степанова Л.Б. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	7
Франчук О.П. СИСТЕМНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИМИ КОМПАНІЯМИ	12
Biliaeva V.Yu. MANAGEMENT OF BANKS' FINANCIAL STABILITY BASED ON PROCESS-STRUCTURED APPROACH	15
Sydooruk T.S. FEATURES OF THE STATE FINANCIAL CONTROL ACTIVITIES INSURANCE MARKET.....	20
Бабич В.П. НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ДУХОВНО-МАТЕРИАЛИСТИЧЕСКОГО, ЦИВИЛИЗОВАННОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ	24
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ	32
Ващенко О.В. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КРИПТОГРАФІЧНИХ ХЕШ-ФУНКЦІЙ.....	32
Мартинюк І.П. ПОШУК ВРАЗЛИВОСТЕЙ НА ОСНОВІ ОНТОЛОГІЇ ОПЕРАЦІЙНИХ СИСТЕМ СІМЕЙСТВА LINUX.....	35
Оніщук А.А. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЛАТФОРМ Е-НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ.....	39
СЕКЦІЯ 3. ІСТОРІЯ ТА ПРАВО	44
Воронов К.Є. ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА	44
СЕКЦІЯ 4. ПЕДАГОГІКА, ПСИХОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ	48
Черникова Н.В., Лубневская А.В. ПРАВА РЕБЕНКА И ПРОБЛЕМА НАСИЛИЯ НА ТЕЛЕЭКРАНЕ	48
СЕКЦІЯ 5. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ	52
Титаренко Т.Г. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....	52

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Салоїд С.В.

ст. викладач

Богданов Є.Ю.

студент

НТУУ «Київський політехнічний інститут»

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В НЕСТАБІЛЬНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасні тенденції розвитку економіки та нестабільні ринкові умови створюють актуальність необхідності вибору напрямків інноваційного управління та формування підприємством економічно обґрунтованої інноваційної політики. Великий інтерес до цієї проблематики в умовах вітчизняної економіки обумовлено в значній мірі позитивними результатами та яскравими прикладами впровадження інноваційних процесів в діяльність західних підприємств.

Світові теоретики та практики менеджменту усвідомили необхідність орієнтації економічної політики на інноваційний шлях розвитку, розглядаючи його як важливий фактор підвищення конкурентоздатності підприємства. Російські дослідники проблематики інноваційного розвитку, у тому числі Аніскін Ю., формує концепцію інноваційного розвитку на основі організаційного потенціалу підприємства. При цьому слід зауважити, що за результатами досліджень таких дослідників як Ілляшенко С.М., Василенко В.О., Шматько В.Г., позитивний вплив інновацій на економіку спостерігається в умовах впровадження інноваційної моделі розвитку як на рівні окремого підприємства, так і регіону та держави взагалі. Але, якщо система управління державним розвитком суворо підпорядкована органам державної влади, то формування діючої інноваційної політики у рамках функціонуючого підприємства – головне завдання господарюючого суб'єкта.

Тільки чітка та узгоджена система інноваційного розвитку дозволяє досягти високих та довгострокових результатів та забезпечує укріплення конкурентної позиції підприємства в нестабільному ринковому середовищі.

Процес менеджменту інноваційного розвитку можна розглядати з позиції системи функціонального управління, процесу прийняття управлінських рішень та організаційної системи. З позицій функціонального підходу до управління інноваційним розвитком цей процес постає, як комплекс окремих функцій, виконання яких забезпечує реалізацію та укріплення потенціалу підприємства. Як процес прийняття управлінських рішень – управління інноваційними проектами забезпечує відповідну послідовність виконання взаємозалежних етапів. Якщо ж розглядати управління інноваційним розвитком з позиції організаційної структури, то воно представляється сукупністю взаємопов'язаних елементів, органів

управління, пронизаних регламентуючою системою прав, обов'язків та відповідальності. Застосування системного підходу до менеджменту інноваційної діяльності дозволяє сформувати основні елементи її функціонального управління [1, с.6]: 1. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності підприємства. Здійснення аналізу зовнішнього середовища передбачає дослідження поточної кон'юнктури ринку і визначальних її факторів. Результатом проведення такого аналізу є складання прогнозу розвитку зовнішнього середовища. При аналізі факторів внутрішнього оточення підприємства виявляють сильні та слабкі сторони його діяльності, вивчають минулий досвід, ефективність функціонування підприємства, тенденції його розвитку. 2. Виявлення напрямків та варіантів інноваційного розвитку ринкових можливостей шляхом проведення системного зіставлення отриманих результатів аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Результатом стає вибір цільових сегментів ринку для реалізації проектів інноваційного розвитку підприємства, розробка підходів до формування цільового ринку на базі визначених сегментів. 3. Проведення аналізу і кількісної оцінки ризику на етапах інноваційного розвитку та всього процесу в цілому. 4. Виділення пріоритетних напрямків діяльності через формування системи цілей на поточний та довгостроковий періоди, визначення пріоритетних завдань, виконання яких повинно сприяти досягненню поставлених цілей. 5. Формування організаційної структури управління інноваційним розвитком. 6. Здійснення планування виробничо-збутової та фінансової діяльності за обраними пріоритетними напрямками шляхом розробки перспективних і поточних планів, складання бюджетів інноваційних проектів. 7. Контроль за виконанням заходів, спрямованих на реалізацію потенціалу інноваційного розвитку та підготовка рішень про своєчасну зміну пріоритетів та пошук нових напрямків інноваційної діяльності.

Система управління інноваційним розвитком - це відкрита система, яка постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем господарювання, забезпечуючи гнучкість та адаптивність підприємства до ринкових умов. Врахування зазначених функцій дає можливість зробити висновок, що процес переходу підприємства на інноваційний шлях розвитку потребує створення нової системи його організаційного управління з урахуванням коригуючих дій.

Інноваційний розвиток у нестабільних ринкових умовах вітчизняної перехідної економіки характеризується специфічними особливостями, які обумовлюють формування численних моделей систем управління у кожній конкретній ситуації. Вибір моделі залежить від умов діяльності підприємства, рівня розвитку економіки, сформованості її інноваційного потенціалу.

Сучасний етап розширення глобалізації, інформатизації та ринкових відносин дає великі можливості для розвитку за рахунок підключення до інноваційних процесів більш підготовлених підприємств, інтеграції учасників інновацій у рамках міжнародної кооперації (пул, консорціум та інше), залучення інтернет-технологій, використання світових досягнень та

можливостей міжнародних інститутів бізнесу. Як свідчить практика вітчизняних підприємств, при формуванні організаційного потенціалу в недостатній мірі використовуються можливості світової консолідації. Основною причиною виникнення такої ситуації є низький рівень готовності до змін українських підприємств. Період організаційних змін потребує серйозних інвестиційних вкладень, що у свою чергу обмежує можливості поточного економічного росту підприємства незалежно від джерел фінансування програм інноваційного розвитку. На цьому етапі сформованість та гнучкість системи управління інноваційною діяльністю підприємства дає змогу трансформуватися на новий шлях розвитку без зайвих витрат. Інноваційний розвиток представляє собою системну орієнтацію діяльності підприємства на досягнення високих результатів функціонування за рахунок інноваційних чинників, в основі яких лежить постійний безупинний пошук нових засобів і сфер реалізації потенціалу підприємства в нестабільних ринкових умовах. Інноваційний розвиток на рівні окремого підприємства передбачає здійснення процесу впровадження перспективних нововведень, реалізація яких має сприяти підвищенню конкурентоздатності підприємства. Перехід підприємства на шлях інноваційного розвитку потребує від нього організації системи управління, здатної швидко реагувати на зміни як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі функціонування. Управління інноваційною діяльністю підприємства представляє собою комплексну систему взаємопов'язаних функцій, послідовність виконання яких забезпечує формування конкурентних переваг за рахунок інноваційних факторів розвитку.

В умовах формування інноваційної економіки постає необхідність в перегляді підходів до управління інноваціями як основної запоруки створення ефективних нововведень. Слід зазначити, що процес управління інноваційним розвитком або інноваційною діяльністю характеризується відсутністю розриву між стадіями, функціями та їх взаємозалежністю та певною паралельністю виконання.

Економічна ситуація останніх років характеризується збільшенням ступеня глобалізації та інформатизації бізнесу, посиленням конкуренції на ринках товарів та послуг, капіталу та праці. Такий розвиток ринку призводить до необхідності створення стійкої інноваційної політики, в основі якої лежить інтеграція підприємств та суб'єктів господарювання, концентрація капіталів. Як свідчить світовий досвід, альтернативи інноваційному розвитку сьогодні ще не існує, адже конкурувати на зовнішніх ринках у традиційному полі діяльності практично неможливо. Тільки принципово нові технології, що підтримуються управлінськими інноваціями, дозволять створити нове конкурентне середовище та забезпечать передумови для досягнення лідерських позицій на ринку. У свою чергу підвищення ділової активності та інновації дозволять забезпечити високі темпи економічного росту, збільшення капіталізації підприємств та масштабів виробництва.

Література:

1. Адаменко, О. А. Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств [Текст] / О.А. Адаменко // Наукові праці Національного ун-ту харчових технологій. – 2010. – № 35. – С. 5-10.
2. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. – 3-є вип. – Київ : Центр навчальної літ-ри, 2005. – 440 с.
3. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навчальний посібник / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2003. – 276 с.
4. Инновационный менеджмент : справ. пособие / Завлин П. Н., Казанцева А. К., Миндели Л. Э. – М. : ЦИСН, 1998. – С. 268.
5. Ілляшенко С. М. Менеджмент та маркетинг інновацій : монографія / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.
6. Ступак С. М. Інноваційна стратегія на шляху підвищення конкурентоздатності підприємства / С. М. Ступак // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – Одеса : ОДЕУ, 2007. – № 3 (40). – С. 77-83.

Степанова Л.Б.

аспірантка денної форми навчання

Український державний університет залізничного транспорту, Харків

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Рівень економічної та соціальної ефективності діяльності залежить від багатьох чинників. Тому для практичного розв'язання завдань управління ефективністю важливого значення набуває класифікація чинників її зростання за певними ознаками.

Класифікацію чинників зростання ефективності (продуктивності) виробничо-економічних та інших систем діяльності доцільно здійснювати за трьома ознаками:

- 1) видами витрат і ресурсів (джерелами підвищення);
- 2) напрямками розвитку та вдосконалення діяльності;
- 3) місцем реалізації в системі управління діяльністю.

Чинники, які впливають на міжнародні транспортні перевезення можна розділити на дві групи.

1. Зовнішні чинники:

- зміна кон'юнктури міжнародного ринку транспортних перевезень (зростання обсягів комбінованих перевезень, зростання вимог до швидкості та якості транспортних послуг та перевезень, зміни у структурі транзитних вантажів на користь контейнерів і т.д.);

- зростання міжнародної конкуренції на державному рівні за додаткові транспортні перевезення як наслідок переорієнтація перевезень з України на ринки сусідніх країн (Румунія, Болгарія, а також Туреччина, проводять активну наступальну політику, яка спрямована на розвиток додаткових потужностей інфраструктури перевезень, модернізацію рухомого складу, спрощення та впорядкування переміщення вантажів через кордони, впровадження сучасних технологій перевезень та сприятливу тарифну політику. Всі ці заходи реалізуються на основі надання цільової державної

підтримки, залучення цільових інвестицій країн ЄС та на основі чіткої стратегії розвитку національних транспортних комплексів цих країн);

- різні темпи трансформації та інтеграції національних транспортних систем у міжнародну транспортну систему, зокрема, прискорений розвиток транспортної інфраструктури конкуруючих країн;

2. Внутрішні чинники, які можна умовно кваліфікувати як причини техніко-економічного характеру, причини політичного та правового характеру:

- відставання у темпах розбудови української частини системи міжнародних транспортних коридорів;

- низька якість внутрішньої транспортної мережі, обмеженість швидкості перевезень, технічно застарілий рухомий склад;

- низький рівень розвитку інфраструктури державного кордону, низька пропускна спроможність прикордонних пунктів пропуску та відносно висока вартість послуг, що надаються при перетині кордону, складна та тривала процедура проходження кордону, простої на кордоні;

- відсутність або нерозвиненість комплексного, у тому числі інформаційного, обслуговування перевізників та електронного документообігу;

- численні перепони при оформленні міжнародних вантажів, недостатня ефективність заходів щодо збереження вантажів;

- політична та економічна нестабільність, часті зміни у законодавчому та правовому полі щодо здійснення транспортних перевезень та процедури перетину кордонів, неузгодженість національних законодавчих актів з відповідними нормами у європейських країнах.

Досить вагомим фактором, що впливає на ефективність міжнародних транспортних перевезень є його регулювання.

Положеннями Митного кодексу України від 11.07.02 № 92-IV (стаття 95) визначено, що переміщення окремих видів товарів через митний кордон України може здійснюватися через спеціально визначені пункти пропуску на митному кордоні України. Перелік таких пунктів пропуску затверджується Кабінетом Міністрів України.

Серед окремих видів товарів можна виділити товари 1 - 24 груп згідно з УКТ ЗЕД (крім підакцизних) та окремо слід виділити товари 0201-0210, 0302-0307, 1601-1605 групи згідно з УКТ ЗЕД, які потребують особливих умов зберігання.

На даний час питання переміщення товарів 1 -24 групи (крім підакцизних) товарів через митний кордон України врегульовано, зокрема, у частині, що стосується визначення пунктів пропуску для автомобільного сполучення, через які здійснюється ввезення на її митну територію та переміщення транзитом товарів 1 - 24 груп (крім підакцизних) згідно з УКТ ЗЕД.

На даний час, не у всіх пунктах пропуску через державний кордон України створено належних умов для здійснення відповідних видів контролю товарів 1 - 24 груп та товарів, що потребують особливих умов зберігання.

Відповідно до положень статті 7 (підпункту b) Міжнародної Конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах (від 21.10.1982) , до якої Україна приєдналася 04.07.2002, при вирішенні питання можливості та доцільності включення або виключення кожного конкретного пункту пропуску до/з переліку враховується також наявність в пункті пропуску через державний кордон аналогічних для обох сторін відповідних державних служб контролю. За результатами аналізу проведеного Державною митною службою України було прийнято рішення щодо перегляду переліку пунктів пропуску через державний кордон України, через які ввозяться товари 1 -24 групи та товари які потребують особливих умов зберігання.

Крім того, зважаючи на прагнення України набути членства у Європейському Союзі, митні та інші органи державної влади мають враховувати необхідність вжиття заходів, спрямованих на наближення законодавства України до норм та стандартів міжнародного співтовариства.

Так, нещодавно Україна приєдналася до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, основні принципи якої полягають у розвитку міжнародної торгівлі та обміну шляхом спрощення і гармонізації митних правил і процедур.

Суб'єктами негативного впливу існуючої проблеми є перевізники зовнішньоекономічних вантажів, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Що стосується діяльності самого підприємства та впливу ефективності його управління на ефективність міжнародних перевезень, то тут можна зазначити, що є ряд факторів, виконання яких дозволить отримати максимально ефективний результат від перевезень.

Технічні:

- Використання досягнень науки і техніки в процесі проектування виробів;

- Запровадження новітньої технології виробництва і суворе дотримання технологічної дисципліни;

- Забезпечення належної технічної оснащеності виробництва;

- Удосконалення застосовуваних стандартів і технічних умов.

Організаційні :

- Запровадження сучасних форм і методів організації виробництва та управління;

- Удосконалення методів контролю й розвиток масового самоконтролю на всіх стадіях перевезення;

- Розширення прямих господарських зв'язків між продуцентами та покупцями (споживачами);

- Узагальнення й використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду в галузі підвищення конкурентоспроможності перевезень;

Економічні та соціальні:

- Застосування узгодженої системи прогнозування і планування необхідного рівня перевезень;
- Установлення прийнятних для продуцентів і споживачів цін на окремі види перевезень;
- Використання ефективної мотивації праці всіх категорій персоналу підприємства;
- Усебічна активізація людського чинника та проведення кадрової політики, адаптованої до ринкових умов господарювання.

За способом організації вантажні перевезення поділяють на децентралізовані й централізовані. [1,с.41]

При децентралізованій організації перевезень доставку вантажів здійснює одержувач, який замовляє транспорт, виконує навантаження, експедирування та розвантаження вантажу. При цьому постачальник не зацікавлений у механізації вантажних робіт, скороченні простоїв рухомого складу та ефективному його використанні.

Централізовані перевезення є прогресивним способом виконання транспортного процесу та експлуатації рухомого складу. Перевезення вантажів у такий спосіб дає змогу поліпшити використання рухомого складу, підвищити продуктивність праці на всіх стадіях переміщення вантажів, звільнити вантажовідправників та вантажоодержувачів від турбот стосовно транспортування вантажів. При централізованих перевезеннях істотно скорочуються невиробничі простої транспортних засобів. Довші простої за умов «самовивезення» пояснюються такими причинами: вантаж не готовий до перевезення; не готові товарно-транспортні документи; відсутній чіткий графік, внаслідок чого виникають стихійні черги для завантаження.

Організація централізованих перевезень дає змогу вчасно підготувати вантаж і документи на нього для перевезення, а також скласти графік черговості подання і навантаження транспортних засобів. Скорочення приблизно утричі простоїв забезпечує зростання втричі кількості їздок за один день.

Усі перелічені чинники роблять рухомий склад більш продуктивним при централізованих перевезеннях у тоннах за годину приблизно у 4 рази, а в тонно-кілометрах за годину — більш ніж у 6 разів, що сприяє зниженню собівартості перевезень у 2,5 рази.

При децентралізованому перевезенні вантажів для навантаження автомобілів споживачі користуються послугами вантажників та експедиторів. Тому виникають не тільки додаткові транспортні витрати споживачів, а й витрати, пов'язані з непродуктивними витратами часу вантажників та експедиторів.

Існують також інші чинники більш ефективного і якісного перевезення вантажів. Централізоване перевезення дає змогу широко використовувати контейнери й пакети, забезпечуючи цим такі переваги: скорочення кількості перевантажувальних операцій за рахунок поєднання дрібних вантажних місць

в одне; спрощення приймання, сортування та видачі вантажів; механізація вантажно-розвантажувальних робіт. При цьому скорочується час на навантаження та розвантаження, а отже зменшуються простой транспортних засобів, підвищується їх продуктивність, знижуються витрати вантажів при транспортуванні.

Важливою організаційною перевагою централізованих перевезень є чіткий розподіл зобов'язань та відповідальності між вантажовідправником, вантажоодержувачем та автотранспортною організацією. Це є передумовою організації ефективного технологічного процесу, у якому кожен з учасників доставки спеціалізується на конкретних видах робіт, несе за них матеріальну відповідальність, а отже зацікавлений у підвищенні якості та ефективності кожної операції. Все це зменшує сумарні витрати на переміщення вантажів від виробників до споживачів.

Централізованим перевезенням мають передувати певні підготовчі заходи, а саме: перевірка пункту навантаження та складання паспорта вантажовідправника, де зазначено обсяг перевезень, пропускну здатність, стан під'їзних шляхів, режим роботи. Враховується також створення вантажовідправником умов для безперебійного виконання вантажно-розвантажувальних робіт, використання засобів механізації, безпеки руху автомобілів та їх вільного маневрування у будь-який час перевезень.

У процесі перевезень вантажовідправник зобов'язаний: попередньо підготувати, згрупувати, зважити і затарити вантажі, а також своєчасно оформити товарно-транспортні документи; тримати у справному стані під'їзні шляхи, вантажно-розвантажувальні площадки, механізми, устаткування та мати необхідну кількість вантажників і обслуговуючого персоналу; забезпечити місця навантаження-розвантаження освітленням у вечірній та нічний час; організувати безперебійну роботу складів протягом доби, обумовлену договором на перевезення; завантажувати автомобілі до повної вантажопідйомності і не допускати наднормативних простой; забезпечувати дотримання правил техніки безпеки при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт, не допускати перевезення вантажів, що виконуються в централізованому порядку даним автотранспортним підприємством, автомобілями інших підприємств та організацій; забезпечити виконання умов централізованих перевезень вантажоодержувачами.

Організація централізованих перевезень передбачає:

- 1) укладання договорів з вантажовласниками;
- 2) розробку раціональних маршрутів перевезень і графіків роботи рухомого складу;
- 3) складання оперативних планів перевезень;
- 4) визначення видів транспортних засобів та їх кількості;
- 5) організацію транспортно-експедиційного обслуговування.

За замовленнями складають змінно-добовий план, в якому: розробляють маршрути перевезень вантажів; оптимально розподіляють автомобілі по об'єктах; визначають необхідну кількість одиниць у рухомому

складі; узгоджують роботу автомобілів у вантажно-розвантажувальних пунктах.

Основою вирішення завдань, пов'язаних з централізованими перевезеннями є розробка стратегії і логістичної концепції побудови моделі транспортного обслуговування споживачів, котра базується на раціональних маршрутах перевезень і розробці графіків доставки продукції споживачам, тобто маршрутизації перевезень.

Маршрутизація перевезень — це найбільш досконалий спосіб організації матеріалопотоків вантажів з підприємств оптової торгівлі, що суттєво впливає на прискорення обігу автомобіля при раціональному і ефективному його використанні.

Створення маршрутів дає змогу визначити обсяг перевезень вантажів зі споживацько-збутових підприємств, кількість рухомого складу, котрий використовується при перевезеннях, сприяє скороченню простою автомобілів під час навантаження та розвантаження, ефективному використанню рухомого складу і визволенню зі сфер оборту значних матеріальних ресурсів споживачів. Разом з тим маршрутизація перевезень уможливорює підвищення продуктивності автомобілів при зниженні їх кількості при цьому обсязі перевезень.

Література:

1. Закон України «Про транзит вантажів» від 20.10.1999 р.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.csm.kh.ua/files/File/004.pdf>
2. Пирожков, С. Проблеми реалізації транзитного потенціалу України в контексті розширення ЄС і формування СЕП [Текст] / С. Пирожков, Д. Прейгер, І. Малярчук // Економіка України. – 2005. – № 3. – С. 4 – 19.
3. Европейское соглашение о важнейших линиях международных комбинированных перевозок и соответствующих объектах (СЛКП). Женева, 1.02.1991. / [Электронный ресурс]. – Режим доступа www.mintrans.gov.ua.
4. Основы логистики: Учебн. пособие: [Л. Б. Миротин, В. И. Сергеев, П. Гордон и др.]; Под ред. Л. Б. Миротина, В. И. Сергеева. – М., ИНФРА-М, 1999. – 200 с.
5. Чернюк, Л.Г., Пепа Т.В., Ярош О.М. Транспорт і регіональні системи продуктивних сил України [Текст]/ Л.Г. Чернюк, Т.В. Пепа, О.М. Ярош: -К.: Нічлава, 2003. - 215 с.

Франчук О.П.,

викладач

Київський коледж зв'язку

СИСТЕМНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИМИ КОМПАНІЯМИ

У русі дослідження визначеної проблематики необхідно констатувати, що галузь зв'язку є однією з найважливіших складових господарського комплексу України, яка суттєво впливає на розвиток суспільства і виступає показником економічного рівня держави, сприяє розвитку освіти, культури та

науки. Розвиток телекомунікаційних компаній пов'язано із розширенням можливостей підвищення якості послуг, удосконаленням структури управління за рахунок нових, більш прибуткових сфер бізнес-діяльності. Процес лібералізації привів до появи та посилення конкуренції, яка розповсюдилася серед операторів і провайдерів мобільного зв'язку, та підприємства, що надають послуги стаціонарного зв'язку – місцевого та міжнародного телефонного зв'язку.

Динаміка змін та постійне оновлення зовнішнього середовища, посилення конкурентної боротьби, поява технологічних інновацій, інтенсивність ринкових змін вимагають оперативного маневрування економічними ресурсами, вирішення нових задач, що значно ускладнює функціонування існуючих систем управління підприємствами різних галузей і потребує постійного їх удосконалення відповідно до видів економічної діяльності.

Розвиток телекомунікацій повинен здійснюватися випереджувальними темпами порівняно із загальними темпами розвитку економіки і буде визначальним на найближчу і більш віддалену перспективу. Повільні темпи розвитку телекомунікацій спричиняють зниження конкурентоспроможності економіки України [1].

З огляду на це, зазначимо, що телекомунікаційна галузь в Україні – це галузь заснована на технологічних досягненнях у сфері зв'язку та обчислювальної техніки, вона включає в себе такі послуги: авторизація кредитних карток; передавання телеметричних даних; охоронна сигналізація; організація платежів населення; забезпечення міжстанційних зв'язків між базовими станціями систем персонального виклику; електронна та голосова пошта; телевідеоконференцзв'язок; доступ до Інтернет; комп'ютерна телефонія.

Змістом телекомунікаційної сфери є надання та можливість користування певними послугами. Телекомунікаційні послуги – це дії оператора, внаслідок яких забезпечується доступ особи до телекомунікаційної мережі з метою прийому, обробки, зберігання, передачі по цій мережі певних сигналів, знаків, зображень, звуків тощо. Як правило, телекомунікаційні послуги надаються з метою отримання прибутку, а тому відповідні договори є відплатними. При цьому, навіть при наданні послуг за відплатними договорами, окремі послуги можуть надаватись безоплатно.

Сучасний стан розвитку послуг телекомунікацій характеризується поступовим переходом до мереж наступного покоління - NGN (Next Generation Network), які підтримують широкий спектр інфокомунікаційних послуг. Визначено, що відмінна особливість ідеології NGN – використання технологій IP (Internet Protocol) для передачі та комутації.

Об'єктом управління телекомунікаційних компаній є комплекс взаємопов'язаних елементів, що виконують окремі функції в інтересах досягнення спільної кінцевої мети.

Суб'єкти управління є органи управління, державна служба спеціального захисту інформації України, Організації, підприємства (УДППЗ,) оператори (ПАТ Укртелеком) та інші відділи при Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації.

Система управління телекомунікаційними компаніями складаються з частин та елементів та специфічних особливостей, що відбуваються в основних управлінських процесах через розвиток, реалізацію та експлуатацію системи.

Функціонування телекомунікаційних компаній визначається дією трьох основних факторів: технологічного, ринкового та управлінського.

Відповідно до тематики нашого дослідження управлінський фактор стає найбільш пріоритетним, тому що саме система управління спроможна оперативно реагувати на зміни як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, і забезпечити вирішення оперативних та стратегічних задач ефективного розвитку. Задля цього вона повинна стати більш динамічною, уникати надмірної бюрократизації у комунікаціях між головним офісом і філіями при розробці поточних програм діяльності.

На думку Слюсара В.О., критеріями оптимальної роботи системи управління телекомунікаційними мережами є її продуктивність і надійність, які, в свою чергу визначаються конкретними показниками оцінки, наприклад, часом реакції, коефіцієнтом помилок, вартістю системи управління тощо. Ці параметри, що прямо або побічно впливають на критерії оптимальності, можуть змінюватися з метою підвищення показників ефективності роботи системи управління. При розробці оптимальної системи управління необхідно задавати порогові значення критеріїв оптимальності [2].

Дослідник Колченко Г.Ф., проаналізувавши рекомендації та стандарти а також міжнародний досвід узагальнив принципи управління телекомунікаційними мережами: повна самостійність управління операторами власними телекомунікаційними компаніями; координація та моніторинг із центру управління оператора телекомунікацій; централізоване управління із Національного центру оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій; організація між мережних з'єднань і взаємодія мереж операторів телекомунікацій в повсякденних умовах; взаємодія центрів управління мережами операторів телекомунікацій з Національним центром оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій [3].

З метою ефективного функціонування телекомунікаційних мереж в будь-яких умовах створення систем управління і побудову центрів управління телекомунікаційними мережами доцільно організувати централізовано.

Систем централізованого управління телекомунікаційними мережами, які будуються на концепціях міжнародних організацій: ІТУ, ІВМ, АТМ форум, ТМForum. В даний час питаннями стандартизації управління телекомунікаційними мережами займаються кілька міжнародних організацій.

Найбільш важливими є: концепція TMN Міжнародного союзу електрозв'язку з питань телекомунікацій (ITU); модель Форуму управління телекомунікаціями (TeleManagement Forum - TM Forum), заснована на концепції Smart TMN; модель IETF, заснована на стандартних базових засобах мережного управління (Network Management Framework) мережі Internet; модель мережного управління ATM-форуму (на основі моделі IETF з використанням елементів TMN); модель управління фірми IBM; моделі з застосуванням технології управління CORBA [4].

В ракурсі нашого дослідження підсумуємо, що в сучасних умовах процес управління телекомунікаційними компаніями, надає можливість обґрунтовано вибрати конкурентну стратегію, а також виявити чинники стійкості телекомунікаційної компанії в майбутньому.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні: розпорядження від 7 черв. 2006 р. № 316-р.
2. Слюсар В.О. Підвищення ефективності функціонування системи управління телекомунікаційними мережами оператора телекомунікацій в умовах переходу до мереж нового покоління: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.12.02 / Слюсар В.О. – К., 2004. – 20 с.
3. Колченко Г.Ф., Мітусов В.О. Про необхідність наукового супроводження створення і розвитку систем управління телекомунікаційними мережами // Наукові записки УНДІЗ, №4 (20), 2011– 20 с.
4. Кривуца В.Г. Деякі аспекти Концепції створення національної системи оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами / [Кривуца В.Г, Слюсар В.О., Колченко Г. Ф., Олійник В. В.] // Зв'язок. – 2011. – №1. – С. 2-4.

Biliaeva V.Yu.

Postgraduate student

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

MANAGEMENT OF BANKS' FINANCIAL STABILITY BASED ON PROCESS-STRUCTURED APPROACH

Біляєва В.Ю.

аспірант

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНО- СТРУКТУРОВАНОГО ПІДХОДУ

In the article the scope of process-structured management approach to the management of banks' financial stability was grounded. The content and structure of each stage of the management of banks' financial stability were discovered.

Key words: bank, financial stability of a bank, the management of banks' financial stability, process-structured approach

У статті обґрунтовано сферу застосування процесно-структурованого підходу у менеджменті до управління фінансовою стійкістю банку. Досліджено зміст та структуру кожного з етапів управління фінансовою стійкістю банку.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість банку, управління фінансовою стійкістю банку, процесно-структурований підхід

В умовах мінливості зовнішнього середовища та кон'юктури ринку одним з пріоритетів у стратегічному розвитку банків є підвищення рівня їх фінансової стійкості задля протистояння міжбанківській конкуренції та відновлення лояльності з боку економічних агентів. Нарощування фінансової стійкості банківської системи наголошено НБУ головною стратегічною метою у реформі оновлення вітчизняної банківської системи, яка має стати запорукою успішних макроекономічних перетворень. З огляду на це, наразі особливої актуальності набуває питання формування гнучкої та ефективної системи управління фінансовою стійкістю банку із використанням новітніх розробок у менеджменті, зокрема процесно-структурованого підходу.

Проблеми управління фінансовою стійкістю банку розглядають у своїх працях такі науковці, як: Зверяков О. М. [1], Дзюблюк О. В. [2], Карпова О. І. [3] та ін. Проте, незважаючи на ґрунтовні дослідження у цьому напрямі, більшість науковців розглядають процес управління фінансовою стійкістю банку через призму окремих підходів у менеджменті, що унеможлиблює формування єдиного комплексного підходу до управління нею. З огляду на те, що фінансовий менеджмент (однією зі сфер якого є управління фінансовою стійкістю банку) синтезує теорію фінансів і теорію менеджменту [4], доцільно використовувати нові течії в цих двох областях, зокрема, процесно-структурований підхід, виділений в роботах Верби В. А. [5] та Кузьміна О.Є. [6].

Метою дослідження є обґрунтування сфери використання процесно-структурованого підходу в управлінні фінансовою стійкістю банку.

Згідно з визначенням Дзюблюка О. В. [2, с. 46] механізм управління фінансовою стійкістю банків може бути визначений як сукупність методів та інструментів управління, що суб'єкти управління застосовують і спрямовують на забезпечення фінансової стійкості. Карпова О. І. [3] наголошує на тому, що вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку є основою для зміцнення його стабільності в рамках загальної стратегії побудови стабільного й ефективно функціонуючого фінансового інституту та потребує вироблення концептуальних підходів. Зверяков О. М. [1, с. 181] зазначає, що методологічною основою управління фінансовою стійкістю банківських установ має бути формування інформаційної бази та системи індикаторів стійкості, проведення моніторингу й аналізу, стрес-тесту, вироблення рекомендацій щодо коригування політики розвитку банків з метою посилення їхньої стійкості та запобігання фінансовим кризам. Таким чином, управління фінансовою стійкістю банку являє собою складний механізм, який включає методи, функції та інструменти управління, за допомогою яких керуюча система (суб'єкти управління) здійснює вплив на керовану (фінансова стійкість банку) з метою забезпечення фінансової стійкості на належному рівні.

Багатоаспектність та складність управління фінансовою стійкістю банку вимагає розробки концепції, яка б втілювала у собі напрацьовані роками наукові доробки у менеджменті з новітніми досягненнями у цій сфері. Зважаючи на це, необхідним вважається розкриття змісту управління фінансовою стійкістю банку з боку різноманітних підходів менеджменту (системного, процесного, ситуаційного).

Застосування системного підходу до управління фінансовою стійкістю банку повинно бути здійснено з таких ракурсів: елементний (визначення сукупності елементів системи управління фінансовою стійкістю); структурний (розкриття внутрішньої організації системи управління, характеру зв'язків між її елементами та способів їх взаємодії); комунікаційний (розкриття взаємозв'язків системи управління фінансовою стійкістю банку з іншими підсистемами фінансового менеджменту банку). У рамках системного підходу необхідним є застосування системного аналізу до управління фінансовою стійкістю банку, а саме: виявлення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз, формування стратегії функціонування та розвитку.

Процесний підхід до управління фінансовою стійкістю полягає у оптимізації бізнес-процесу управління фінансовою стійкістю з метою підвищення його ефективності. Як окремий підхід у рамках процесного підходу слід виділити реінжиніринг бізнес-процесів [5], зокрема фінансовий інжиніринг у банку, головною метою якого вирішення проблем в системі фінансового менеджменту для досягнення конкретних фінансових цілей (збалансування дохідності та ризикованості фінансових операцій, реструктуризації грошових потоків, тощо) через розробку, використання і застосування інноваційних механізмів, технологій, інструментів і рішень в галузі фінансів.

Стосовно ситуаційного підходу до управління фінансовою стійкістю банку, він має бути спрямований на вибір інструментів фінансового інжинірингу в залежності від особливостей функціонування та життєвого циклу фінансової установи, використання яких сприятиме забезпеченню її фінансової стійкості.

Таким чином, можна зробити висновок, що означені підходи до менеджменту розкривають тільки окремі аспекти управління фінансовою стійкістю банку та не достатньо відображають його структурованість. З огляду на це, слушним вважається використання у якості інтегративного підходу до управління фінансовою стійкістю банку нової парадигми у менеджменті – процесно-структурованого підходу.

За визначенням Кузьміна О.Є. процесно-структурований менеджмент є поєднання процесного, системного, ситуаційного, динамічного та функціонального підходів і ґрунтується на концепції, відповідно до якої менеджмент розглядається як процес, що є послідовністю певних завершених етапів, кожен з яких має свою структуру, що в сукупності забезпечують

здійснення управлінського впливу керуючої системи на керовану з метою досягнення цілей організації у певних умовах функціонування [6, с. 7].

Застосовуючи процесно-структурований підхід до управління, доцільно розглядати управління фінансовою стійкістю банку із використанням інструментів фінансового інжинірингу, спрямованих на її забезпечення, як процес, етапами якого є:

1. Аналіз фактичних показників діяльності банку та фінансове планування. Цей етап передбачає постановку цілей, визначення тактики й стратегії досягнення основної мети банку – забезпечення фінансової стійкості на бажаному рівні, виходячи з результатів розрахунку фінансових показників за аналізований період. Результатом фінансового планування є сукупність планових показників (відносних та абсолютних), які характеризують діяльність банку з різних аспектів.

2. Визначення рівнів фінансової стійкості банку (планових та фактичних). На базі розрахованих фінансових показників за такими напрямками: ресурсна стійкість, ліквідність, ділова активність, прибутковість визначається рівень фінансової стійкості банку за звітній період, отримане значення порівнюється із запланованим показником. У випадку досягнення запланованого рівня фінансової стійкості, здійснюється прогнозування фінансової стійкості на наступний період.

3. Визначення можливих джерел нарощування фінансової стійкості банку. У випадку невідповідності розрахованого рівня фінансової стійкості із запланованим відбувається виокремлення тих груп банківських операцій, які найбільшим чином обумовлюють рівень фінансової стійкості банку з метою впровадження у них фінансових інновацій задля підвищення їх ефективності.

4. Розробка фінансових інновацій. Цей етап передбачає створення різноманітних видів фінансових інновацій, відповідно до результатів аналізу потреб клієнтів та зовнішнього бенчмаркінгу, а також прийняття рішення щодо їх впровадження у банківську практику.

5. Імплементация фінансових інновацій. Здійснюється з метою підвищення ефективності банківських операцій, досягнення оптимального співвідношення між ризикованістю та ліквідністю, оптимізації грошових потоків, що є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості банку.

6. Аналіз результатів впровадження фінансових інновацій – кінцевий етап бізнес-процесу, який передбачає визначення ефекту від імплементации розроблених інновацій у діяльність банку.

Як було вже зазначено, згідно з процесно-структурованим підходом, кожен процес має являти собою систему з певними елементами: вхідна інформація; елементи управління та забезпечення; вихідна інформація.

Вхідною інформацією у процесі управління фінансовою стійкістю є звіт з аналізу фінансової стійкості банку за попередній період; звіт з аналізу фактичних показників; результати аналізу діяльності конкурентів за допомогою бенчмаркінгу; результати маркетингового аналізу потреб клієнтів.

Елементи управління процесом: положення про стратегії та місію банку, нормативи регулювання НБУ, методичні положення МВФ; внутрішні положення банку з оцінки фінансової стійкості.

Елементи забезпечення реалізації процесу: Правління банку, Комітет з управління активами і пасивами (КУАП), Департамент планування та економічного аналізу, Департамент управління ризиками, Департамент маркетингу та реклами, Департамент банківських технологій, банківське програмне забезпечення.

Вихідною інформацією є: звіт з аналізу фінансової стійкості за поточний період (позитивний висновок); визначення ефекту від впровадження фінансових інновацій.

Отже, процесно-структурований підхід до управління фінансовою стійкістю банку має комплексний інтегративний характер та сформований на основі взаємопроникнення елементів системного, процесного та ситуаційного підходів. Застосування означеного підходу до фінансового менеджменту банку сприятиме пропорційному та збалансованому зростанню складових його фінансової стійкості: ресурсної стійкості, ліквідності, ділової активності та прибутковості.

Можливі напрями подальшого дослідження полягають у розробленні положень процесно-структурованого підходу до управління фінансовою стійкістю банку, зокрема його принципів, методів та функцій.

Література:

1. Зверяков О. М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ / О. М. Зверяков // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10. – С. 175–182.
2. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія / О.В. Дзюблюк, Р.В. Михайлюк – Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2009. – 316 с.
3. Карпова О.І. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку / О.І. Карпова, І.М. Моргун // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – № 1 (10). – 2011. – С. 13–18.
4. Аксенов Е.П. Типологія фінансового менеджмента / Е.П. Аксенов, И.В. Рощина // Вестник Томского государственного университета. Сер. Экономика. – Томск : Изд-во Национального исследовательского Томского государственного университета. – 2010. – № 2. – С.58–68.
5. Верба В.А. Управління розвитком компанії : навч. посіб. / В.А. Верба, О.М. Гребешкова. – К.:КНЕУ, 2011. – 482 с.
6. Кузьмін О.Є. Концепція та еволюція процесно–структурованого менеджменту / О.Є. Кузьмін // Економіка: реалії часу. – №2(3). – 2012. – С. 7–16.

Sydoruk T. S.

graduate student

Ukrainian academy of banking of the National bank of Ukraine, Ukraine

FEATURES OF THE STATE FINANCIAL CONTROL ACTIVITIES INSURANCE MARKET

Сидорук Т. С.

аспірант

Українська академія банківської справи Національного банку України, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВОГО РИНКУ

The article is to determine the characteristics of the insurance market regulation and development of proposals for the development of effective state supervision of insurance activity in Ukraine.

Keywords: *insurance, state regulation of insurance, the insurance market.*

В статті розглянуто визначення особливостей регулювання страхового ринку та розроблення пропозиції щодо розвитку системи ефективного державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Ключові слова: *страхування, державне регулювання страхової діяльності, страховий ринок.*

Страховий ринок як частина фінансово-кредитної сфери є об'єктом державного регулювання і контролю в цілях забезпечення його стабільного функціонування з урахуванням значущості страхування в процесі суспільного відтворення. Повсюдна страхова справа виділяється в спеціальну галузь господарського законодавства й адміністративного нагляду: державне регулювання страхового ринку здійснюється за допомогою спеціальної податкової політики, ухвалення законів за окремими видами підприємницької діяльності, що відображають порядок укладення договорів страхування і вирішення суперечок, що виникають. Держава також встановлює з урахуванням інтересів всього суспільства обов'язкові види страхування. Регулююча роль державного органу зі страхового нагляду повинна передбачати виконання в основному трьох функцій, за допомогою яких забезпечується надійний захист страхувальників.

Термін «регулювати» визначається як застосовувати, впорядковувати що-небудь, керуючись чимось, підкоряючи його відповідним правом. У відповідності до зазначеного розуміння терміна «регулювати», кожна держава має власну систему регулювання внутрішніх та міжнародних економічних відносин. Державне регулювання страхування, як і економіки загалом, є науково обґрунтованим самозахистом суспільного ладу від властивих механізму ринкової економіки тенденцій, що саморуйнуються, які зумовлені наявністю позитивних зворотних зв'язків [7].

Визначальними структурними ознаками ринкової економіки є:

- основні форми власності;
- спосіб координації господарських економічних інтересів.

Держава не може знаходитися осторонь від страхової діяльності, інтересів населення та економіки в цілому. Державний нагляд за страховою

діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог вітчизняного законодавства про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, захисту прав та інтересів страхувальників, страховиків, інших зацікавлених осіб і держави. Регулююча функція держави в страховій діяльності може проявлятися в різних формах: прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування, встановлення в інтересах суспільства і окремих категорій його громадян видів обов'язкового страхування, проведення спеціальної податкової політики, встановлення різного роду пільг страховим компаніям для стимулювання такого роду діяльності, а також створення особливого правового механізму, який забезпечує нагляд за функціонуванням страхових організацій [3].

В умовах створення правової держави та розвитку ринкової економіки в Україні визначення основ регулювання страхової діяльності має важливе значення. Можна навести основні причини необхідності державного регулювання страхової діяльності в Україні: – по-перше, гроші за страховку платяться сьогодні, а потенційна вигода буде отримана в майбутньому, отже, страховики можуть покористуватися та втягнути несправедливий дохід; – по-друге, страхування є дуже складним предметом, інформаційна асиметрія між страхувальниками та страховиками може призвести до того, що споживачі придбають не той страховий продукт чи заплатять за нього дуже дорого; – по-третє, страхування – це досить прибутковий вид бізнесу, який повинен підлягати оподаткуванню; – по-четверте, страхування має великі можливості інвестиційної діяльності, в якій кровно зацікавлена держава.

Основною метою державного регулювання страхової діяльності є забезпечення формування та розвитку ефективно функціонуючого ринку страхових послуг, створення необхідних умов діяльності страхових компаній різних організаційно-правових форм, захист інтересів страхувальників, страховиків, третіх осіб. Державне регулювання повинне стимулювати до успішної діяльності на страховому ринку страховиків, які мають потужну фінансову та матеріальну базу, тобто можуть гарантувати, з великою долею імовірності, виконання взятих на себе зобов'язань. Тому процес державного регулювання діяльності страхових компаній спрямований, в першу чергу, на забезпечення їх фінансової стійкості [6].

Отже, регулююча функція держави в страховій діяльності проявляється в наступному:

- прийнятті нормативно-правових актів, що регулюють страхову діяльність, в тому числі й фінансові правовідносини в цій сфері;

- встановленні обов'язкових видів страхування в інтересах суспільства і окремих категорій його громадян; – проведенні спеціальної податкової політики;

- встановленні різного роду пільг страховим компаніям для стимулювання їх діяльності;

– створенні особливого правового механізму, що забезпечує нагляд за функціонуванням страховиків і виконанням, поряд з нормами інших галузей законодавства, вимог фінансового законодавства [2].

Основними принципами державного регулювання та нагляду в сфері страхування є:

– визначення соціально значущих ризиків і вибір форми організації страхових відносин, покликаних забезпечити захист інтересів громадян в разі їх настання;

– формування повноцінного регульованого страхового ринку, заснованого на поєднанні підприємницьких інтересів страховиків і забезпеченні їх фінансової стійкості та платоспроможності для безперебійного здійснення страхових виплат за укладеними договорами страхування;

– визначення повноважень і функцій державного органу страхового нагляду та надання йому владних повноважень для забезпечення дотримання страхового законодавства всіма суб'єктами страхового ринку;

– формування системи антимонопольного регулювання з метою захисту конкуренції на страховому ринку і недопущення використання монопольного становища його окремих суб'єктів задля отримання необґрунтованих комерційних переваг;

– установа податкових стимулів до розвитку страхових відносин у пріоритетних, для економічної і соціальної стабільності, видах страхування тощо [6].

Становлення системи державного регулювання проходила в декілька етапів:

1 етап – визначення ролі страхової галузі в економічній системі держави, аналіз стану галузі;

2 етап – позначення напрямків впливу держави на страхову галузь;

3 етап – розроблення довгострокової програми розвитку страхування в Україні [3].

У зв'язку із зазначеними етапами можна визначити об'єкт державного регулювання страхової галузі – система соціально-економічних відносин з приводу організації захисту від ризиків та здійснення страхового бізнесу за допомогою об'єднання коштів суб'єктів цих відносин. Суб'єктом державного регулювання виступає держава в особі її різноманітних інститутів. Страхування є об'єктом контролю з боку державних органів, починаючи ще з XV-XVI ст. [1] Насамперед комерційна діяльність страхової компанії повинна регулюватися з метою створення гарантій достатності коштів у страхових товариств для виплати страхових відшкодувань при настанні страхових випадків, а платоспроможність компанії – головна ціль контролю з боку державних страхових наглядачів.

Кожна країна розвиває свою унікальну систему, яка може поєднувати риси «чистих» моделей та власні особливості. Ступінь жорстокості або ліберальності визначається не ступенем втручання держави у функціонування

страхового ринку та діяльність страхових компаній, а ступенем контролю держави за дотриманням єдиних правил і норм усіма суб'єктами страхової діяльності. Найбільш доцільною та виправданою вважається «жорстока» модель державного регулювання [4]. Що стосується України, то система державного регулювання діяльності страхових компаній еволюціонувала в напрямку континентальної моделі. Її можна визнати скоріше жорсткою, ніж ліберальною, що цілком відповідає розвитку страхової справи та всієї економіки загалом [2].

Вітчизняні та зарубіжні дослідники виділяють три моделі державного регулювання страхової діяльності [5, 7] (рис.1).

Моделі державного регулювання			
Континентальна	Ліберальна		Змішана
	Централізована	Децентралізована	
Німеччина, Швеція, Японія	Велика Британія	США	Франція
Заснована на жорсткій законодавчій регламентації і деталізації діяльності суб'єктів страхового ринку. Основні джерела права – закони та кодекси	Єдина система регулювання, страхові компанії дотримуються загальних правил і нормативів	Створює різні умови, в яких працюють страховики	Нормативна регламентація діяльності страховиків поєднана з гнучкими підходами, які дають можливість забезпечити достатній рівень конкуренції

Рис. 1. Особливості моделей державного регулювання страхового ринку

Таким чином, модель державного регулювання страхового ринку України можна розмістити між континентальною та змішаною, про що свідчить неодноразова зміна центрального органу у справах нагляду за страховою діяльністю, отримання ліцензії на кожний вид страхування, чіткі вимоги до платоспроможності страховиків, захист інтересів страхових компаній державою, умови вільної конкуренції під час страхової діяльності.

Література:

1. Базилевич В. Д. Страхова справа [Текст] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К. : Знання, 1997. – 216 с.
2. Василенко А.В. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду [Текст] / А.В. Василенко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 82 (62). – С.14–22.
3. Соболев Р.Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні / Р. Г. Соболев – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/>
4. Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи (Аналітична доповідь Центру Разумкова) [Текст] // Національна безпека і оборона. – 2003. – № 6 (42). – С. 2–4.
5. Тараненко О. О. Теоретичні підходи до визначення поняття «Державний фінансовий контроль страхової компанії» / О. О. Тараненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/747/1/%97_.pdf. – Назва з екрану.

6. Теория и практика страхования [Текст] : учебное пособие / под общ. ред. проф. К.Е. Турбиной. — М.: Анкил, 2003. — 704 с.
7. Ткаченко Н. В. Державне регулювання страхової діяльності / Н. В. Ткаченко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/3376/1/109-30.pdf>. — Назва з екрану.

Бабич В.П.,

доктор экон. наук, проф., академик РАННО (г. Москва, РФ),
член Ассоциации русскоязычных ученых штата Массачусетс (г. Бостон, США),
профессор Международной академии управления персоналом (г. Харьков, Украина),
председатель Всемирного ноосферно-онтологического общества им. В.И.Вернадского

**НАУЧНЫЕ ОСНОВЫ ДУХОВНО-МАТЕРИАЛИСТИЧЕСКОГО,
ЦИВИЛИЗОВАННОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ**

Человечество медленно, но упорно движется многотрудными дорогами эволюции и исторического прогресса. Естественное, неугасимое желание людей жить на земной планете в условиях всеобщего мира и благоденствия побуждает каждого добросовестного человека-землянина к неутомимой активности, целеустремленной деятельности, решению разнообразных текущих и перспективных проблем, свершению малых и больших дел, событий и подвигов. Ведая, а часто и не ведая того, каждый человек и все земляне, вместе взятые, вершат свою историю, вольно или невольно подчиняясь всеобщему Великому закону эволюции земного бытия.

На всех этапах минувшей истории благотворное действие этого объективно исторического закона способствовало настойчивому поиску и накоплению разнообразных научных знаний, последовательному расширению созидательных способностей человека, неуклонному росту производительной силы труда и все более ощутимой гуманизации многосложной структуры межчеловеческих отношений. Универсальность и своеобразие объективных, а значит - неписанных законоположений состоит в том, что они действуют вне желаний или каких-либо возражений отдельных индивидов или общностей людей, предоставляя лучшие условия бытия законопослушным субъектам и сурово наказывая отстающих за бездеятельность и инертность в эволюционном развитии материального производства и аномальность социально-политической общественной системы.

Могущественными эзотерическими силами природы человечество изначально запрограммировано к постоянному совершенствованию своей жизнедеятельности и на этой главной магистрали земного бытия нет, и не может быть длительных остановок и, тем более, обратного движения. Минувшая история дает убедительные примеры того, что всякая, даже временная стагнация общественной жизни и неспособность к устойчивому совершенствованию влекут за собой ужесточающиеся кризисные ситуации, коллапс и гибель государств и империй. По выражению великого немецкого

поэта и мыслителя И.Гете «*природа не знает остановок в своем движении и казнит всякую бездеятельность*».

Реальная действительность многократно подтверждает, что «*Их Величества Природа и История*» сурово наказывают не только целые народы, но и отдельных особей за их неспособность к самосовершенствованию, за духовно-интеллектуальное невежество и социальную отсталость в эволюционно-историческом развитии своего земного бытия.

Ярчайшим примером суровых требований Природы и новейшей Истории к земным обитателям является спонтанный распад Советского Союза в последнее десятилетие минувшего XX века и второго тысячелетия нашей эры. Столь грандиозное, аномальное историческое событие авторитетным политическим деятелем, президентом России В.В.Путиным было названо «геополитической трагедией», повлекшей за собой многочисленные и поныне неразрешимые проблемы регионального и глобального масштаба, необходимость незамедлительного, кардинального переустройства сложившегося мирохозяйства.

Неспособность ныне правящих партий и государственных лидеров осуществить эти сложнейшие социально-политические преобразования в ведущих странах мира многократно обострила структуру внутренних и внешнеполитических противоречий, вызвала системный общемировой кризис во всех сферах общественной жизнедеятельности.

Несмотря на многие негативные и трагические последствия, развал СССР привел к долгожданному прекращению непримиримого противоборства идейно-политических адептов *материалистического и идеалистического миропонимания*. Перед народами мира открылась благоприятная перспектива перехода к более рациональному построению социально-политической структуры общественных систем и более демократичному, *ненасильственному и цивилизованному миропорядку*.

Вместе с тем, проблема полномасштабного практического использования объективно исторических возможностей коренного переустройства межгосударственных и общественных отношений на принципах гуманизации и демократизации мира оказалась пока невоспринятой и непосильной не только для высших государственных лидеров, но и для многоопытных представителей социогуманитарной мировой науки.

Мировое сообщество, включая промышленно развитые страны, вошло в XXI век и третье тысячелетие в состоянии дрейфующей океанской флотилии, не имеющей ни четко определенных ориентиров, ни целей и векторов своего эволюционно-исторического движения. Именно отсутствие солидных научных разработок *методологии познания современного мира, идеологической направленности осуществляемых преобразований* и всесторонне обоснованных прогнозов ближайшего и отдаленного будущего породило *системный мировоззренческий и духовно -интеллектуальный*

кризис, охвативший все страны и регионы нашей планеты. По авторитетному мнению прогрессивного французского ученого, лауреата Нобелевской премии Мориса Алле *«нынешний общемировой кризис является прежде всего кризисом разума»*.

За этим неминуемо последовал безграничный и бесконечный плюрализм мнений, суждений и взглядов госчиновников, лидеров и активистов самодеятельных политических партий и движений при полной неопределенности архаической социально-политической структуры больших и малых государств и общегосударственного вектора их исторического развития.

Образовавшийся научно-мировоззренческий вакуум является питательной средой для разгула махровой вседозволенности и эрозии общественного сознания, возрождения религиозного фанатизма и национал-экстремизма, разнообразных форм терроризма и насилия, общей дезорганизации многосложной структуры разнообразных межчеловеческих отношений. Наиболее опасной для всех развитых и развивающихся стран является современная тенденция *духовной дезориентации и деградации молодежи*, не имеющей ни ясной перспективы, ни вразумительных ответов на каждодневные вопросы о смысле земного обитания и разумных целях приложения своей кипучей энергии.

Реальный выход из сложившегося кризисно-тупикового состояния духовного бытия видится в том, чтобы ныне разрозненный потенциал многих прогрессивных научных разработок абсорбировать и синтезировать в *единую общечеловеческую систему современных онтологических знаний* о разумном, ноосферном построении земного бытия человека и общества в строгом соответствии с ужесточающимися законами эволюции и окружающей природы. Такой методологический подход позволит, с одной стороны, высвободить человеческое мышление из многовековых оков национал-эгоизма, кланово-группового патриотизма и воинственного гегемонизма, и выйти на уровень всеобщего осознания приоритетов ***общеземного, универсального миропонимания и мировоззрения.***

С другой стороны, создание научно-теоретических основ прикладной онтологии, как стройной системы *унифицированных, всесторонне апробированных постулатов и норм цивилизованного земного бытия человека-землянина*, даст возможность возродить ведущую роль науки в определении наиболее актуальных, текущих и перспективных, проблем устойчивого развития каждого государства, каждого региона или общности людей.

Современным государственным деятелям и их политическому окружению важно осознать, что ***не политика и субъективные приоритеты и пристрастия кланово-партийных лидеров должны определять исторические судьбы народов.*** Как показывает горький опыт минувшей и нынешней истории, при таком построении общественных и межгосударственных отношений неминуемо следует неизлечимость пороков

взаимного недоверия, взаимонепонимания и взаимонеуважения, а с ними непреодолимость традиционных недугов взаимоагрессивности, воинственности, разноликого терроризма и бандитизма, как реальное проявление аномального человеческого мировоззрения. По определению одного из немецких ученых, просветителя-демократа Иоганна Зейме (1763-1810) *«история, большей частью, представляет собой зрелище, постыдное для человечества»*.

Столь нелестная и прискорбная оценка будет оставаться таковой до тех пор, пока каноны и постулаты мировой социогуманитарной науки, как единственного чистого родника здраво-мыслия и подлинно человеческой морали, не станут главенствующими и определяющими первоначалами ответственных помыслов и деяний политических и общественных лидеров всех уровней и званий.

Справедливости ради следует сказать, что такая глобальная общеисторическая задача до недавнего времени была непосильной даже для самых мудрых и добропорядочных ученых, в силу эволюционной незрелости гуманитарных отраслей знаний, господства властной диктатуры и религиозно-мифического фанатизма. Мир невольно развивался в гнетущей атмосфере *тотального субъективизма и вседозволенности властвующих вождей и фюреров*, большая часть которых не обладала необходимыми научно-гуманитарными знаниями и потому действовала сообразно своим личным представлениям и понятиям о добродетели и злодействе. Отсюда следовала нескончаемая вереница войн и массовых трагедий на почве постоянной межнациональной и межрелигиозной конфронтации всех народов мира.

Появление в 18-19 веке величайших научных открытий в области обществоведения и человекознания способствовали пробуждению общественного сознания и понимания истинных истоков социальной несправедливости и жестокой диктатуры властвующих классов и группировок. В тот период возникли такие отрасли гуманитарной науки, как *политэкономия, социология, юриспруденция, психология, педагогика, журналистика, этика и многое другое*. Каждая из этих специализированных областей знаний развивалась в соответствии с естественной отраслевой спецификой, углубляя и обогащая суммарный арсенал мировой науки и практики.

Однако ценнейшие, но разрозненные научно-теоретические знания не могли принести человечеству желаемого и долгожданного эффекта в радикальном улучшении земной жизнедеятельности людей, и прежде всего, прекращения войн и насилия, устранения социальной несправедливости и властной диктатуры. Потребовались бурные и во многом трагические революционные события 1917 года, две мировые войны, многолетняя изнурительная холодная война и геополитическая трагедия развала СССР, чтобы на практике ощутить несовершенство и *несовместимость*

господствовавших в минувшем столетии систем материалистического и идеалистического мировоззрения и аномальность человеческого мышления.

Многоопытные ученые-гуманисты и прогрессивные политические деятели справедливо считают, что слишком дорогой ценой для человечества достигается общественно-исторический прогресс и интеллектуальное прозрение людей к пониманию объективной необходимости преодоления *властного обскурантизма и волюнтаризма*. Острая актуальность постановки и практического решения этой глобальной проблемы многократно подтверждается вопиющими фактами и событиями не только нынешнего мирового финансово-экономического кризиса.

Еще более опасным, но для многих людей невидимым, является системный *духовный кризис*, проникший в сознание подрастающих поколений и *угнетающий лучшие морально-волевые и нравственные качества психологии человека-землянина*.

Современные негативные тенденции ультра-свободы и вседозволенности, охватившие все промышленно развитые страны мира, неизбежно приводят к неразрешимости основных социально-экономических проблем и утрате важнейших эволюционно-исторических достижений в области гуманизации образования и воспитания, а также последовательного перехода к цивилизованному, ненасильственному миропорядку.

Без радикальных реформ и коренных преобразований системы духовно-интеллектуального воспитания и образования подрастающих поколений людей, и прежде всего без универсального научно-мировоззренческого базиса у ныне интегрирующегося человечества нет, и не может быть лучшего будущего. Как писал великий русский писатель и мыслитель Ф.М. Достоевский, «без идеалов никогда не может получиться никакой хорошей действительности. Даже можно сказать определенно, что ничего не будет, кроме еще пущей мерзости».

Совершенно очевидно, что для осуществления кардинальных изменений ныне сложившейся глобально-исторической ситуации необходимо в максимальной мере использовать положительные объективно исторические процессы европейской интеграции и глобализации мира, накопленный теоретический и практический опыт *конвергенции конституционно-правовых норм* всех развитых и слаборазвитых стран, сохраняя все лучшие гуманистические признаки национальных культур и обычаев.

Практическое осуществление столь грандиозной глобальной задачи современного духовного ренессанса неразрывно связано с формированием *исторически новой системы целостного духовно-материалистического, цивилизованного мировоззрения*, адекватной современным объективным условиям глобализации мира и поэтапного перехода к ненасильственному миру. В основу такой системы должна быть положена универсальная научная методология целостного познания мира и всеобщее признание естественного двуединства материального и духовного бытия.

Тем самым будет положено начало новой исторической эпохи, предсказанной трудами Ш.Фурье и Ф.Энгельса, *как эпохи глобальной цивилизации и всемирного единства*. Аналогичная и созвучная научная гипотеза возможного радикального оздоровления земной жизнедеятельности всех обитателей планеты была сформулирована гениальным советским ученым, академиком В.И. Вернадским, который обосновал перспективу эволюционного перехода человечества от биосферного к ноосферному построению земного бытия.

Можно с уверенностью сказать, что к началу XXI века созрели достаточные предпосылки для реализации полномасштабных глобально-исторических преобразований и упорядочения земного сосуществования всех стран и народов мира, определения унифицированного, всеобщего смысла жизни всех и каждого человека-землянина. Один из русских философов Е.Н. Трубецкой (1863-1920) примерно 100 лет тому назад писал: *«универсальный, всем общий смысл жизни – вот что объединяет людей в одно целое и спасает личность от внутреннего духовного раздвоения. Вне его царствует хаос и рознь, непримиримая вражда отдельных элементов – как в обществе, так и во внутреннем мире личности»*. Однако на всем протяжении минувшего века об «универсальном и всем общем смысле жизни» можно было только мечтать и фантазировать неисправимым оптимистам и пацифистам, но никак не рассматривать его в качестве практически осуществимого научного постулата, консолидирующего мысли и деяния высших государственных деятелей.

Совершенно очевидно, что естественное многовековое разрозненное и автономное существование народов мира в «железно» замкнутых географических границах отдельных суверенных государств само по себе порождало пороки подозрительности, недоверия, взаимоагрессивности и взаимозлодейства всеми средствами и способами. Все эти стойкие аморальные свойства человеческой психологии неминуемо проникали в общественное и личное сознание всех и каждого, порождали неисчислимое множество антагонистических противоречий на всех уровнях межчеловеческих отношений.

Известный философ-гуманист эпохи Возрождения Эразм Роттердамский писал: *«если посмотреть с луны на людскую сутолоку, то можно подумать, будто видишь стаи мух или комаров, дерущихся, воюющих, интригующих, обманывающих, блудящих, рождающих, падающих, умирающих»*. В такой сутолоке и повседневной суете люди не задумываются о высоком смысле и ценности жизни, *«не ведают, что творят»*, на что растрачивают свои духовные силы и способности. «Мир во зле лежит» гласит одна из русских народных поговорок.

Для осмысления и восприятия более полезных и более остроактуальных проблем разумного устройства личного и общественного бытия, обуздания вопиющих пороков бездуховности и откровенного безумия основная масса людей не находит ни сил, ни времени. Этот всеобщий парадокс многократно

усложняется разразившейся стихией неуправляемой массовой информации и пропаганды, отравляющей сознание людей бациллами ультра-свободы и лжедемократии, вседозволенности и ненаказуемости, за которыми неминуемо следует общая угнетенность духа и доброй воли, неверие в возможность локализации многоликого злодейства и наведения должного порядка в своей земной обители.

Несомненно, что для преодоления нынешней кризисно-тупиковой ситуации, связанной с духовной деградацией общественной и индивидуальной жизнедеятельности, потребуются объединенные усилия всех прогрессивных научно-интеллектуальных и политических сил в нескольких важнейших направлениях.

Во-первых, необходимо создать *универсальную научную методологию современного цивилизованного миропонимания*, основанную на всеобщем осознании естественного двуединства и взаимообусловленности материального и духовного бытия.

Во-вторых, добиться общественного признания наступившего XXI века столетием *духовно-интеллектуального прогресса (ДИП)* и приоритетного развития ведущих отраслей социогуманитарной науки, культуры, искусства, образования и воспитания новых поколений.

В-третьих, внести необходимые коррективы в учебные программы школьной и вузовской подготовки молодежи с тем, чтобы придать учебно-воспитательному процессу четкую ноосферно-онтологическую направленность и поэтапное формирование *унифицированной системы духовно-интеллектуального воспитания и образования (ДИВО)*.

В-четвертых, широко использовать прикладные научно-онтологические знания для упорядочения конституционно-правовых норм и законодательных нормативов, регулирующих структуру, соподчинение и взаимосогласованность межгосударственных, межэтнических и иных межчеловеческих отношений.

В-пятых, ходатайствовать перед руководством ООН и ЮНЕСКО об официальном признании научно обоснованной гипотезы эволюционного перехода человечества к грядущей эпохе цивилизации в качестве *глобально-исторической парадигмы XXI века и третьего тысячелетия нашей эры*.

Практическое осуществление изложенных идей радикального преобразования исторически сложившегося стихийно-стохастического уклада земной жизнедеятельности и аномального сосуществования народов мира позволит в ближайшей перспективе преодолеть негативные тенденции властного обскурантизма, махрового прагматизма и духовно-нравственной деградации людей, выйти на качественно новый, универсально-гуманистический уровень цивилизованного мышления, поведения и общения всех обитателей планеты.

Литература:

1. Бабич В.П. Основы современной онтологии: методология, проблемы, перспективы. – Харьков, ИНЖЭК, 2006 – 296с.
2. Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера. – М.: Наука, 1989. – 252с
3. Amen G.D. Change Your Brain, Change Your Life. – Three Rivers Press, NY, 2001.

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Ващенко О.В.

студент

НТУ України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КРИПТОГРАФІЧНИХ ХЕШ-ФУНКЦІЙ

Хеш-функцією - називається одностороння функція, призначена для отримання дайджесту файлу, повідомлення або деякого блоку даних [1, с.94].

Функцією хешування (у широкому сенсі) називається функція, що задовольняє вимогам:

1. Стиснення - функція відображає вхідний повідомлення довільної кінцевої довжини в хеш-значення невеликої фіксованої довжини, при цьому вхідний повідомлення називається прообразом.
2. Простота обчислення - для заданої функції і повідомлення, обчислюється не вище ніж з поліноміальною складністю.
3. Чутливість до всіляких змін в тексті M , таким як вставки, викиди, перестановки
4. Мати властивість незворотності, тобто задача підбору документа M' , який володів би необхідним значенням хеш-функції, повинна бути обчислювально-нерозв'язна;
5. Ймовірність того, що значення хеш-функцій двох різних документів (незалежно від їх довжин) співпадуть, повинна бути мізерно мала [2,с.91].

Більшість криптографічних хеш-функцій будується на основі односпрямованої функції $f(\bullet)$, яка утворює вихідне значення довжиною n при завданні двох вхідних значень довжиною n . Цими входами є блок вихідного тексту M_i і хеш-значення H_{i-1} попереднього блоку тексту: $H_i = f(M_i, H_{i-1})$.

Виділяють два типи криптографічних хеш-функцій - ключові і безключові. Перші застосовуються в системах з симетричними ключами. Ключові хеш-функції називають кодами автентифікації повідомлень (message authentication code, MAC). Вони дають можливість без додаткових коштів гарантувати як правильність джерела даних, так і цілісність даних в системах з користувачами, що довіряють один одному.

Безключові хеш-функції називаються кодами виявлення помилок (modification detection codes, MDC). Вони дають можливість за допомогою додаткових засобів (наприклад, шифрування, використання захищеного каналу або цифрового підпису) гарантувати цілісність даних. Ці хеш-функції можуть застосовуватися в системах як з користувачами, що довіряють один одному, так і в тих що не довіряють [3, с.126].

До криптографічних хеш-функції окрім наведених вище висувається ряд додаткових вимог, які впливають з оцінки їх практичного застосування:

1. *Стійкість до обчислення прообразу* – неможливість знаходження невідомого прообразу для будь-яких попередньо заданих хеш-значень, тобто для заданої хеш-функції обчислювально неможливо знайти невідомий прообраз при попередньо заданому хеш-значенні. Під терміном «обчислювально неможливо» мається на увазі, що алгоритм має експоненційну складність.
2. *Стійкість до обчислення другого прообразу* - неможливість знаходження будь-якого іншого прообразу, який давав би таке ж хеш-значення, як і заданий, тобто для заданої хеш-функції і прообразу обчислювально неможливо знайти інший прообраз, для якого виконувалося б умова.
3. *Стійкість до колізій* - неможливість знаходження двох прообразів для яких вироблялося б однакове значення, тобто для заданої хеш-функції обчислювально неможливо знайти два прообрази, які відповідають умові.
4. *Відсутність кореляції* - вхідні і вихідні біти не повинні корелювати, тобто зміна будь-якого вхідного біта призводить до великих непередбачуваних змін вихідних біт. Фактично повторює вимогу до звичайної хеш-функції, але з розглядає зміни більш детально.
5. *Стійкість до близьких колізій* - для заданої криптографічної хеш-функції обчислювально неможливо знайти два прообрази для яких хеш-значення відрізнялися б на малу кількість біт.
6. *Стійкість до часткової однонаправленості* - обчислювально неможливо відновити будь-яку частину вхідного повідомлення. Більш того, за будь-якої відомої частини вхідного повідомлення обчислювально неможливо відновити решту.
7. *Можливість роботи в режимі розтягування* - можливість обчислення хеш-функції при довжині вхідного повідомлення менше ніж довжина хеш-значення [4, с.353].

Виконання наведених вимог є необхідною умовою для сучасних криптографічних хеш-функцій. В наш час існує два найбільш популярних алгоритми хешування, які є основою для найбільш популярних криптографічних хеш-функцій:

- Алгоритми MD(*Message Digest*) є творінням Рональда Рівеста, одного з авторів алгоритму RSA. На його основі розроблено декілька версій хеш-функції.
- Алгоритми лінійки SHA (*Secure Hash Algorithm*) розроблені Агентством національної безпеки США. Складається з кількох версій, кожна з яких усувала недоліки попередніх. На даний момент проходить конкурс на третю версію цього алгоритму.

Розглянемо основні хеш-функції для наведених алгоритмів:

1. MD2 - криптографічна хеш-функція, розроблена в 1989 році. Розмір вихідного хеш-значення – 128 біт. Розмір блоку вхідних даних – 512 біт. На даний момент алгоритм вважається застарілим.
2. MD4 - розроблена в 1990 році. Для довільного вхідного повідомлення функція генерує 128-розрядне хеш-значення. Ця функція

використовується в протоколі автентифікації MS-CHAP, розробленому корпорацією Майкрософт для виконання процедур перевірки достовірності віддалених робочих станцій Windows. Є попередником MD5.

3. MD5 - 128-бітний функція хешування, розроблена в 1991 році. Призначена для створення «відбитків» або дайджестів повідомлення довільної довжини і подальшої перевірки їх автентичності. У 2005 китайськими вченими було опубліковано алгоритм, який ефективно знаходить послідовності, що дають однакове хеш-значення. Тому рекомендується більше не використовувати MD5. Альтернативою є алгоритми сімейства SHA-2.
4. MD6 - дуже цікавий з конструктивної точки зору функція, особливості роботи якої поки що не розголошуються. Вона висувалася на конкурс SHA-3, але, на жаль, автори не встигли довести її до кондиції, і в списку кандидатів, що пройшли в другий раунд функція була відсутня.
5. SHA-1 - функція криптографічного хешування. Для вхідного повідомлення довільної довжини (максимум 264 -1 біт) алгоритм генерує 160-бітове хеш-значення. Використовується в багатьох криптографічних додатках і протоколах. Через криптографічні слабкості, які були виявлені в SHA-1, після 2010 року більшості користувачам не рекомендується використовувати.
6. SHA-2 - збірна назва функцій хешування: SHA224, SHA256, SHA384 і SHA512. SHA224 і SHA384 використовують лише для забезпечення сумісності з обладнанням старих моделей. Робота кожної функції складається з двох етапів: первинна обробка і обчислення хеш-значення. Первинна обробка полягає в «набиванні» повідомлення, розбитті його на блоки довжиною m біт і ініціалізації констант, початкових хеш-значень.
7. SHA-3 - SHA-3 (Кессак - вимовляється як «кечак») – функція хешування змінної розрядності, розроблена групою авторів на чолі з Йоаном Дайменом. 2 жовтня 2012 Кессак став переможцем конкурсу криптографічних алгоритмів, проведеним Національним інститутом стандартів і технологій США. Розмір хеш-значення: 224, 256, 384 і 512; кількість раундів: 24. Функція SHA-3 побудована за принципом криптографічної губки [5, с.150].

Література:

1. Словарь криптографических терминов / Под ред. Б. А. Погорелова и В. Н. Сачкова. — М.: МЦНМО, 2006. — С. 94.
2. Захист інформації в персональних ЕОМ / О.В. Спесивцев, В.А. Вернер, О.Ю. Крутяк та ін. - М.: Радіо і зв'язок, 1993 р. – 170с.
3. Теоретичні основи комп'ютерної безпеки. Уч. Посібник для вузів за спец. "Комп'ютерна безпека", "Комп'ютерне забезпечення інформаційної безпеки автоматизованих систем" / П.М. Девитін, О.О. Михальський, Д.І. Правик, О.Ю. Щербатов. - М.: Радіо і зв'язок.2000 - 190 с.

4. Основи інформаційної безпеки. Навчальний посібник для вузів /Е.Б. Белов, В.П. Лось, Р.В. Мещеряков, А.А. Шелупанов - М.: Горяча лінія - Телекому, 2006 - 544 с.
5. Електронні системи: навчальний посібник /Й. Й. Білинський, К.В. Огороднік, М.Й. Юкиш. — Вінниця: ВНТУ, 2011. — 208 с.

Мартинюк І.П.

студент

НТУУ «Київський політехнічний інститут», м. Київ

ПОШУК ВРАЗЛИВОСТЕЙ НА ОСНОВІ ОНТОЛОГІЇ ОПЕРАЦІЙНИХ СИСТЕМ СІМЕЙСТВА LINUX

Предметної областю даної роботи є користувацькі операційні системи. Операційна система - це базовий комплекс програмного забезпечення, що виконує управління апаратним забезпеченням комп'ютера або віртуальної машини; забезпечує керування обчислювальним процесом і організовує взаємодію з користувачем. Операційна система звичайно складається з ядра операційної системи та базового набору прикладного програмного забезпечення.

Кожна операційна система має певний набір програмного забезпечення, але процеси відіграють визначальну роль. Від оптимального налаштування підсистеми керування процесами і кількості одночасно виконуваних процесів залежить використання ресурсів процесора, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на продуктивність системи загалом. Ядро операційної системи надає задачам базовий набір сервісів, зумовлений інтерфейсом системних викликів. До них належать основні операції з файлами, керування процесами і пам'яттю, підтримка між процесорної взаємодії. Також існує такий тип процесів, який нас найбільше цікавить в Unix подібній системі як демон.

Демони використовують значну кількість сервісів операційної системи, які мають найбільшу вірогідність нести в собі вразливість. А так як демон виконується у фоновому режимі, то цей вразливий сервіс може причинити значні збитки і користувач не матиме ніяких здогадок чому це сталося.

Всім відомо, що ядро і більшість програм однакові у всіх дистрибутивах, і що склад пакетів, що входять в різні дистрибутиви, різняться в основному версіями або збірками від конкретного виробника. Крім того, користувач може додати в свою систему практично будь-який необхідний йому пакет, в крайньому випадку скопіювавши його з вихідних кодів або розробивши самостійно (за наявності відповідної кваліфікації, зрозуміло). Так що, з одного боку, практично не існує двох однакових екземплярів операційної системи Linux, а з іншого боку, необхідну для конкретного застосування конфігурацію системи можна отримати, взявши за основу будь-який з існуючих дистрибутивів. Однак трудомісткість налаштування системи на конкретне застосування все ж істотно залежить від того, який дистрибутив взятий за основу.

Оскільки число дистрибутивів Linux дуже велике, ознайомитися на практиці з кожним дистрибутивом, щоб зробити обґрунтований вибір, не є можливим. Отже, актуальною стає проблема класифікації дистрибутивів, виділення істотних характеристик, які можуть служити критеріями вибору дистрибутива. Ознак, за якими розрізняються окремі дистрибутиви існує дуже багато. Ось тільки деякі з них: орієнтація (або призначення) дистрибутива на конкретну область застосувань, вимоги до апаратного забезпечення, використовувана графічна оболонка, організація процедури початкового завантаження системи, носій, з якого може запускатися система, структура каталогів файлової системи, склад базового встановлюваного ПЗ.

Центральне місце у моделі пошуку інформації займає онтологія. Метою побудови онтології є створення моделі, придатної для структуризації всієї релевантної інформації. Згенерована онтологія є придатною до подальшого розвитку, зміни чи доповнення, зокрема за допомогою сторонніх інструментів. Онтологія має відповідати загальноприйнятим стандартам, наприклад, зберігатися за допомогою поширених мов опису онтологій для уможливлення її повторного використання різними програмними засобами. Мета побудови онтології – це не тільки забезпечення повного уявлення про сімейство операційних систем Linux, а й відображення подібності між концептами, сили зв'язків між ними, залежності між екземплярами та концептами, узгодження суперечностей, відображення семантики зв'язків в онтології, спільних властивостей концептів, а також можливу історію еволюції онтології. Створення онтологій є складним процесом. Структура онтології дозволяє відобразити специфічні завдання інформаційного середовища.

В нашому випадку пошук об'єктів в онтології полягає в знаходженні міри близькості між прецедентами(операційними системами). Прецеденти є найбільш важливим для функціонування системи етапом, тому що від якості отриманої в результаті пошуку вибірки прецедентів залежить результат, а значить, що і результат роботи всієї системи. Існує цілий ряд методів вилучення прецедентів і їх модифікацій. В роботі було обрано та застосовано пошук прецедентів методом найближчого сусіда з використанням різних метрик.

Метод найближчого сусіда (сусідів) - найбільш популярний і часто використовується для вилучення прецедентів, який також широко застосовується для вирішення задач класифікації, регресії, розпізнавання образів і т.д. В основі методу лежить спосіб вимірювання ступеня схожості (близькості) прецеденту і поточної проблемної ситуації. Говорячи формально, необхідно ввести метрику на просторі параметрів (ознак, властивостей) для опису прецедентів і поточної ситуації, а потім, визначаючи на основі вибраної метрики відстань між точками, відповідних прецедентів, і точкою, що відповідає поточній ситуації, вибрати точку (Прецедент), найближчу до поточної ситуації.

Метод використовує Место для формули. Метод використовує одну з основних метрик, що визначають відстань між двома точками:

- 1) Евклідова метрика;
- 2) Квадрат евклідової відстані;
- 3) Відстань Чебишева;
- 4) Міра близькості Журавльова;
- 5) Міра подібності по Хеммінгу.

Вибір відповідної метрики досить трудомістке завдання, від успішного рішення якого безпосередньо залежить результативність пошуку та вилучення прецедентів. В кожному конкретному випадку цей вибір виконується по різному, залежно від цілей користувача, фізичної та статистичної природи використовуваної інформації при управлінні складним об'єктом та інших обмежень і факторів, що впливають на процес пошуку. У деяких методах вибір відповідної метрики досягається за допомогою спеціальних алгоритмів перетворення початкового простору ознак, в інших – експерт сам визначає метрику, спираючись на знання про предметну область.

В даній роботі було обрано використовувати алгоритм пошуку прецедентів з використання метрики - міри подібності Хеммінга:

$S(C,T)=n_{CT}/n$, де n_{CT} - число співпадаючих ознак (параметрів) у прецеденту С і ситуації Т.

Вибір був прийнятий на основі специфіки предметної області. Так як міра подібності Хеммінга не передбачає числові значення параметрів прецедентів.

Для здійснення пошуку спочатку потрібно сформулювати запит. То ж система спочатку визначає якусь одну або декілька операційних систем, які мають вразливості, шляхом здобування інформації в інтернеті. Після чого на базі вразливої ОС, тобто її властивостях, відносинах, класах, визначаємо найбільш релевантні з нею операційні системи, після чого перевіряємо список, наявних в них сервісів, на вразливість.

В результаті повного опису об'єктів та їх властивостей, відношення, буде представлено як складна ієрархічна база знань, за допомогою якої можна здійснювати операції пошуку.

Вибірка взаємопов'язаних понять у необхідній дидактичній онтології, яка представлена у вигляді RDF бази знань, реалізується за допомогою мови запитів SPARQL.

За допомогою структурного запиту до розробленої онтології обираються множини об'єктів(прецедентів), які потрібні для пошуку та обчислення.

В даній роботу використовується адаптований дану предметну область алгоритм, що базується на мірі подібності Хеммінга.

Його відмінність від розглянутих вище алгоритму полягає в тому, що визначається не відстань між прецедентом і поточною ситуацією, а кількість параметрів n_{CT} , значення яких у прецедента і поточної ситуації збігаються.

Цей алгоритм може працювати з символічними значеннями параметрів в описі прецедентів і проблемної ситуації. Крім того, для обліку коефіцієнтів важливості при збігу значень параметрів значення p_{CjT} збільшується не на одиницю, а на w_i .

У разі відсутності значення параметра x_i в описі прецеденту C_j передбачається, що $x_i^{Cj} = x_i^T$, та збільшується на w_i , а в разі відсутності значення параметра x_i^T в описі поточної ситуації T , передбачається, що $x_i^T \neq x_i^{Cj}$ і значення p_{CjT} не змінюється.

Формування вхідної множини прецедентів в програмі відбувається наступним чином:

- 1) По відношеннях у вхідному об'єкті(поточна ситуація - вразлива операційна система) формуємо множину доменів.

Домени: `has_packagemanagementsystem`
`has_orientation`
`based_on`

Кожен домен – це множина об'єктів, які мають значення параметру в відношенні цього домену таке ж як поточна вразлива операційна система.

- 2) В домені `based_on` рухаємося по ієрархії класів операційних систем вгору до наступних класів: `Arch`, `Fedora`, `Debian`, `Gentoo`, й заносимо знайдені об'єкти в множину.
- 3) Далі об'єднуємо всі множини створених доменів, і як результат отримуємо повну множину можливих прецедентів.
- 4) Призначаємо ваги важливості понять
- 5) Здійснюємо пошук по алгоритму

Після отримання множини найбільш релевантних операційних систем до вразливої, що визначається мірою подібності, перевіряється наявність в них того вразливого сервісу чи програми. Після перевірки формується множина з тих операційних систем, які містять вразливість.

Література:

1. Словарь криптографических терминов / Под ред. Б. А. Погорелова и В. Н. Сачкова. — М.: МЦНМО, 2006. — С. 94.
2. Захист інформації в персональних ЕОМ / О.В. Спесивцев, В.А. Вернер, О.Ю. Крутяк та ін. - М.: Радіо і зв'язок, 1993 р. – 170с.
3. Теоретичні основи комп'ютерної безпеки. Уч. Посібник для вузів за спец. "Комп'ютерна безпека", "Комп'ютерне забезпечення інформаційної безпеки автоматизованих систем" / П.М. Деви́тін, О.О. Михальський, Д.І. Правик, О.Ю. Щербатов. - М.: Радіо і зв'язок. 2000 - 190 с.
4. Основи інформаційної безпеки. Навчальний посібник для вузів /Е.Б. Белов, В.П. Лось, Р.В. Мещеряков, А.А. Шелупанов - М.: Гаряча лінія - Телекому, 2006 - 544 с.
5. Електронні системи: навчальний посібник / Й. Й. Білінський, К. В. Огороднік, М. Й. Юкиш. — Вінниця: ВНТУ, 2011. — 208 с.

Оніщук А.А.

НТУУ “Київський політехнічний інститут”, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО–ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЛАТФОРМ Е-НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Використання та впровадження інформаційно-технологічних платформ електронного навчання в освітньому процесі має величезне значення для розвитку інформаційного суспільства. Системи електронного навчання певною мірою вирішують проблему доступності та якості навчання, що змінює уявлення про зміст організації навчання та його інформаційного наповнення.

На сучасному етапі реформування освіти здійснюється предметно-технологічна модернізація інформаційного освітнього простору, упорядковуються процеси накопичення і зберігання різних предметних колекцій електронних освітніх ресурсів, із забезпеченням рівного доступу до них на всіх етапах навчання. У нині діючому положенні Міністерства освіти і науки України уточнюється актуальне завдання щодо цієї проблеми: «Одним із завдань Болонського процесу є створення глобального міжнародного освітнього середовища, головною перевагою якого є представлення навчального матеріалу в дидактично уніфікованому й формалізованому вигляді та надання можливості його використання у будь-якому місці і у будь-який час незалежно від форми навчання студента» [4, с.1].

Згідно електронної енциклопедії освіти (Education encyclopedia) поняття електронне навчання «охоплює всі форми навчання та викладання, що відбуваються за електронної підтримки, є процедурними по своїй суті і спрямовані на формування знань із врахуванням індивідуального досвіду, практики і знань того, хто вчиться». [6] За визначенням Бикова В.Ю. електронне навчання (е-навчання) передбачає використання виникаючих новітніх та інноваційних технологій з метою покращення і розширення його можливостей [1, с. 13].

За результатами досліджень багатьох науковців поняття система е-навчання охоплює всі форми навчання та викладання, що відбуваються за електронної підтримки, є процедурними по своїй суті та спрямовані на формування знань із врахуванням індивідуального досвіду, практики і знань того, хто навчається. Системи інформаційно-технологічних платформ е-навчання постають як специфічні мережні комп'ютерні (електронні) засоби для забезпечення процесу навчання.

Сучасні тенденції у світі комп'ютерних технологій полягають у широкому розмаїтті та складності систем електронного навчання. На перший погляд це дає великі можливості для інтеграції, концентрації і вибору ресурсів та систем е-навчання. З іншої сторони, якість навчальних та методичних матеріалів для е-навчання, засоби та передумови їх впровадження, а також перспективи шляхів застосування системи

електронного навчання в освіті залишається проблемним питанням в Україні. Необхідною умовою в цьому плані є відповідність інформаційно-технологічних платформ низці вимог: підтримка та управління ресурсами, проектування інтерфейсу, ергономіки, адаптивності, безпеки освітнього середовища та інших аспектів застосування перспективних платформ і засобів е-навчання.

Узагальнено, інформаційно-технологічні платформи системи е-навчання, що використовуються в системі освіти можна умовно поділити на три категорії:

- інтерактивні (аудіовізуальні носії);
- комп'ютерне навчання (включаючи засоби мультимедіа);
- засоби телекомунікації (відеоконференції, форуми тощо);

Проаналізуємо детальніше проблеми та перспективи використання інформаційно-технологічних платформ е-навчання в сучасній освіті. Варто зауважити, що йдеться не про звичайну заміну «паперових» носіїв інформації електронними. Перш за все йдеться про можливість поєднувати процеси вивчення, закріплення і контролю засвоєння навчального матеріалу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема системи е-навчання. Під час традиційного навчання частіше всього дані процеси є розірваними, несистематизованими, поверховими. За умови комплексного поєднання традиційного та інноваційного підходу, що передбачає використання системи е – навчання, зростає можливість індивідуалізувати процес навчання, зменшуючи фронтальні види робіт і збільшуючи частку індивідуально-групових форм і методів навчання. Також інформаційні технології сприяють підвищенню мотивації до навчання, розвитку креативного мислення, дозволяють економити навчальний час; інтерактивність і мультимедійна наочність сприяє кращій візуалізації матеріалу, і, відповідно, кращому засвоєнню інформації. У публікації Л. С. Євсюкової наводяться результати дослідження однієї із сучасних моделей навчання – e-learning, створення електронних засобів навчання, вимоги до них та технології їх впровадження. Автор стверджує, що використання E-learning у підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ з урахуванням його найважливіших характеристик, умов та технологій його використання дозволить підвищити ефективність навчального процесу та можливість освіти протягом усього життя [2, с.80].

Однією з найбільших проблем у сфері реалізації електронного навчання є забезпечення його доступності, що на жаль, залежить від багатьох факторів - майнових, соціальних, класових, статевих, вікових, етнічних чинників, фізичних чи розумових здібностей та інших чинників, що впливають на реалізацію е-навчання і мають бути враховані при його проектуванні. Наприклад, навчальні заклади у сільській місцевості майже позбавлені можливості застосовувати системи е - навчання та ІКТ через низку причин.

По-перше, доступ до електронних книг, бібліотек, освітніх порталів, ресурсів інформаційно-комунікаційних мереж, дистанційних освітніх сервісів

може забезпечити тільки якісний інтернет-зв'язок, що є рідкістю у сільській місцевості. Територія покриття інтернет-мережею в Україні хоча й збільшується з кожним роком, та все ж для комфортного користування системою е-навчання є недостатньо якісною. По-друге, використання інформаційно-технологічних платформ в навчальному процесі потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки викладача (вчителя), що є вагомою перепорою для реалізації системи е-навчання в освітньому середовищі по всій країні, адже потребує додаткового навчання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Звідси виникає й наступна перепорою для впровадження системи е-навчання: зміст освіти, рівень підготовки методичних та навчальних матеріалів; персонал і кваліфікація викладачів; стан матеріально-технічного забезпечення; управління навчальним процесом; рівень знань та компетентностей учнів тощо. Використання е-навчання в навчальному процесі передбачає серйозну трансформацію освіти, тому що інформаційно-комунікативні засоби передбачають відкритість освітнього середовища та вимагають від її учасників мобільності, умінні оперативно і повно задовольняти потреби в одержанні та узагальненні знань.

Та все ж, незважаючи на труднощі, інформаційно-технологічні платформи електронного навчання продовжують вдосконалюватися та ефективно функціонують на базі багатьох навчальних закладів. На даний час набули широкого поширення відомі освітні платформи вітчизняного виробництва серед яких - «Prometheus», «Київ Свідомо», «Українська освітня платформа Прес-анонс», «Громадські платформи освітніх реформ в Україні» та інші. Приклади відомих освітніх платформ зарубіжжя: «Віківерситет», «TED», MIT Open Courseware; Edx.org; UMass Boston Open Courseware; Coursera; Khan Academy; Uдеми Edge.org; Degreed; InkLing.com; Codecademy; Oxford Handbooks Online; Open Culture; Academia.edu та багато інших. Досвід впровадження даних систем електронного навчання в освітній процес підтверджує той факт, що новітні інформаційно-технологічні платформи системи е-навчання не витісняють традиційні методи і прийоми, а навпаки - дозволяють максимально наблизити методику навчання до вимог сьогодення.

З огляду на вище зазначені тенденції розвитку та використання систем е-навчання у сучасному освітньому процесі, виникає потреба у певній інформаційно-технологічній платформі, яка могла б підтримувати нові форми навчання у відповідності сучасним вимогам доступності, гнучкості, мобільності, індивідуалізації та відкритості освіти. Найбільш продуктивним видається підхід, за якого проблеми розвитку е-навчання вирішувалися б через призму нових технологій, що надали б відповідну основу для дослідження цих систем, їх розробки і використання. Зокрема, перспективним є використання технології хмарних обчислень, за якої електронні ресурси і об'єкти стають доступні користувачеві в якості веб-сервісу [5, с. 133].

Переваги хмарних обчислень у сфері освіти можна охарактеризувати такими чинниками як: спрощення процесів встановлення, підтримки та ліцензійного обслуговування програмного забезпечення; гнучкість у використанні різних типів програмного забезпечення; можливість багатоканального поповнення колекцій навчальних ресурсів та організація множинного доступу; універсализація процесів розподіленого навчання; спрощення організації процесів громіздких обрахунків та підтримування великих масивів даних завдяки тому, що для цього можуть бути використані спеціальні хмарні додатки; мобільність навчання завдяки використанню хмарних сервісів комунікації, таких як електронна пошта, IP-телефонія, чат, а також надання дискового простору для обміну та зберігання файлів, що уможлиблює спілкування та організацію спільної діяльності. Таким чином, впровадження технології хмарних обчислень є перспективним напрямом розвитку систем електронного навчання, що сприятиме реалізації таких засобів і систем, які задовольнятимуть сучасним вимогам до рівня доступності, якості, адаптивності, інтеграції та повномасштабної інтерактивності.

Отже, можемо констатувати, що інформаційно-технологічні платформи електронного навчання у всьому світі визнані ключовими технологіями XXI століття, що на найближчі десятиріччя будуть основними двигунами освітнього процесу. Інформатизація освіти є частиною цього глобального процесу. Актуальною проблемою сьогодення є подальше вдосконалення інформаційно-технологічних платформ електронного навчання, які здатні модернізувати традиційні форми навчання з метою підвищення рівня навчального процесу навчальних закладах. Втім, малодослідженими залишаються питання розробки відкритих й електронних освітніх ресурсів, навчальних хмарних сервісів та методик їх використання у навчальному процесі взагалі, та ресурсних центрів дистанційної освіти зокрема.

Література:

1. Биков В.Ю. Мобільний простір і мобільно-орієнтоване середовище інтернет-користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування / В.Ю.Биков // Інформаційні технології в освіті. Збірник наукових праць. ХДУ № 17. – 2013 - С.9 -37.
2. Євсюкова Л.С. E-LEARNING: переваги і проблеми Євсюкова Л. С. E-LEARNING: переваги і проблеми / Л. С. Євсюкова // Вісник Черкаського університету. Випуск 211. Частина II. Серія «Педагогічні науки». – 2011. – С. 79–85.
3. Коневщинська О.Е. Електронні освітні ресурси у межах інформаційного забезпечення ресурсного центру дистанційного навчання /О.Е. Коневщинська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 5 (43). – С 164-173.– // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1140>.
4. Положення про сертифікацію електронного навчального курсу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.calameo.com/books/00282326166f80824a536>
5. Шишкіна М.П. Перспективні технології розвитку систем електронного навчання / М.П.Шишкіна // Інформаційні технології в освіті. - 2011. - № 10. - 132-139.

6. E-learning [Electronic resource] // Education encyclopedia. – 2006-2011.
http://web.archive.org/web/20100818032348/http://www.anriintern.com/newsCategory_6_13_0

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРІЯ ТА ПРАВО

Воронов К.Є.,

студент

Запорізький національний університет

ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Професійні стандарти діяльності адвоката, щодо захисту прав і свобод громадян в Україні ґрунтуються на міжнародних нормативно-правових актах (далі НПА). Так, Статут Організації Об'єднаних Націй підтверджує право людей усього світу на створення умов, за яких законність буде додержуватися, і проголошує як одну з цілей досягнення співробітництва у створенні й підтриманні поваги до прав людини і основних свобод без поділу за ознаками раси, статі, мови та релігії [1,с.5]. Тому, визначення чинників, які впливають на ефективність діяльності адвоката на сьогодні є актуальними в Україні.

Загальна декларація про права людини утворює принципи рівності перед Законом, презумпцію невинуватості, право на неупереджений і відкритий розгляд справи незалежним і справедливим судом, а також усі гарантії, необхідні для захисту особи, обвинуваченої у вчиненні караного діяння [2,с.5].

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права додатково проголошує право бути вислуханим без тяганини та право на неупереджене і відкрите слухання справи компетентним, незалежним і справедливим судом, передбаченим законом [3,с.5].

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права нагадує про обов'язок держав відповідно до Статуту ООН сприяти загальній повазі й додержанню прав людини і основних свобод [4,с.5].

Професійні асоціації адвокатів відіграють важливу роль у підтриманні професійних стандартів та етичних норм, захищають своїх членів від переслідувань та необґрунтованих обмежень і посягань, забезпечують юридичну допомогу для усіх, хто має у ній потребу, та кооперуються з урядом та іншими інститутами для досягнення цілей правосуддя і суспільного інтересу.

Основні положення про роль адвокатів, викладені нижче, сформульовано так, щоб допомагати державам-учасницям у їх завданні сприяти і забезпечувати належну роль адвокатів, яка має поважатися і гарантуватися урядами при розробці національного законодавства та його застосуванні як адвокатами, так і суддями, прокурорами, членами законодавчої та виконавчої влади і суспільством в цілому; ці принципи мають також застосовуватися до осіб, які здійснюють адвокатські функції без одержання формального статусу адвоката.

Національне законодавство, що закріплює основні принципи захисту громадян, базується на таких загальних нормативно-правових актах: Конституції України, Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", Цивільному процесуальному кодексі України, Кримінальному

процесуальному кодексі України, Кодексі адміністративного судочинства та інших спеціальних законах та підзаконних актах України. Так, згідно статті 55 Конституції України кожному громадянину гарантується право захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань шляхом оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [5,с.5].

Стаття 59 Конституції України закріплює право кожного громадянина на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги під час вирішення справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура, основними завданнями якої є забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги [5,с.5].

Взагалі можна відзначити, що за станом адвокатури та ставленням до неї держави можна визначити рівень правового та культурного розвитку суспільства і держави. У будь-якій державі, де діє принцип верховенства закону (не права), адвокату належить особлива роль. Він має діяти не тільки в інтересах клієнта, а також в інтересах закону в цілому.

Аналіз чинного міжнародного та внутрішнього законодавства України, а також практика адвокатської діяльності дозволяє виділити такі основні чинники, що впливають на ефективність діяльності адвоката:

1. Доступ до адвокатів (юридичної допомоги). Згідно до статті 12 ЦПК України особа, яка бере участь у справі, має право на правову допомогу, яка надається адвокатами або іншими фахівцями у галузі права в порядку, встановленому законом. Безоплатна правова допомога надається в порядку, встановленому законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги [6,с.5].

Відповідно до статті 20 КПК України підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника.

Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому його права та забезпечити право на кваліфіковану правову допомогу з боку обраного ним або призначеного захисника. У випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, підозрюваному, обвинуваченому правова допомога надається безоплатно за рахунок держави [6,с.5]. Статтею 16 ЦПК України передбачено, що кожен має право користуватися правовою допомогою під час вирішення справ в адміністративному суді. Для надання правової допомоги діє адвокатура [6,с.5].

Стаття 1 ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" визначає адвокатську діяльність як незалежну професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту на оплатній основі [7,с.4].

Таким чином, людина має право на допомогу адвоката у разі необхідності захисту свого права, а держава зобов'язана цю людину забезпечити правовою допомогою, оплативши роботу адвоката.

Проблема полягає у тому, що держава зобов'язана це здійснювати тільки у кримінальному процесі, але ні у якому іншому. Проте на практиці виникають питання, коли порушуються права та законні інтереси малозабезпеченої людини в цивільному або адміністративному порядку з боку державних і недержавних підприємств, установ, організацій. Ця людина позбавлена права на кваліфіковану правову допомогу, не зважаючи на те, що відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а статтею 102 проголошено, що Президент України є додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. І лише пунктом 3 статті 16 ЦПК України висловлено обтікаємо: "Суд повністю або частково звільняє особу від оплати правової допомоги і забезпечує надання правової допомоги у випадках та порядку, встановлених законом, якщо відповідний орган відмовив особі у забезпеченні правової допомоги" [5,6,с.5].

Вважається за доцільне було б державі забезпечити оплату послуг адвоката малозабезпеченим особам у певній категорії цивільних справ (напр., захист честі та гідності під час незаконних дій юридичних осіб, виселення із житла без надання іншого та ін.), а також під час розгляду судами адміністративних справ (напр., зобов'язання державного органу вчинити певні дії).

2. Гарантії діяльності адвокатів з боку держави.

а) Згідно до статті 5 ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності [7,с.5].

Статтею 20 цього Закону України, пунктом 9 Указу Президента України "Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури" від 30.09.1999 № 1240/99, а також Правилами адвокатської етики, схваленими Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 01.10.1999 чітко регламентовано права й обов'язки адвоката. До них також відноситься право звернення адвоката з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб), а також представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб в суді, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами [7,с.5]. Абзацем другим пункту 2 статті 24 цього Закону України передбачено обов'язок (не право, примітка автора) цих осіб надати витребувану адвокатом інформацію та документи, крім інформації з обмеженим доступом [7,с.5].

На практиці це голосливо з боку держави, оскільки будь-який обов'язок має забезпечуватися санкцією. Оскільки Кримінальний кодекс України не містить ніякого покарання за невиконання законних вимог адвоката (на відміну від судового запиту), то часто адвокатський запит залишається без відповіді.

Вважається за доцільне законодавцю передбачити відповідну санкцію за залишення без відповіді адвокатського запиту.

б) Стаття 26 ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" визначає вичерпне коло документів, що посвідчують повноваження адвоката для надання правової допомоги: договір про надання правової допомоги; довіреність; ордер; доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги [7, с.5].

Цей Закон є спеціальним, але у певних питаннях його норми входять в конкуренцію із іншими спеціальними нормативно-правовими актами цього ж рівня. Так, наприклад, до 05.07.2012 року спеціальний ЗУ "Про виконавче провадження" зазначав, що повноваження представника повинні бути підтверджені довіреністю, виданою і оформленою відповідно до вимог закону. Така норма дозволяла державним виконавцям перешкоджати адвокатській діяльності у відділах державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Частина п'яту статті 9 цього Закону 05.07.2012 було доповнено абзацом другим такого змісту: "Повноваження адвоката як представника можуть також посвідчуватися ордером, дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги". Таким чином законодавець привів норми ЗУ "Про виконавче провадження" у відповідність до норм ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Таким чином, враховуючи вище зазначене, проблема ефективності адвокатської діяльності є нагальною із-за поверхневості самого ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 16.09.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
5. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: grytsenko.com.ua/files/constitution.doc.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

СЕКЦИЯ 4. ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ

Черникова Н. В.

к.э.н., доцент,

Лубневская А. В.

студент

*Белорусский государственный педагогический университет им. М. Танка,
Беларусь*

ПРАВА РЕБЕНКА И ПРОБЛЕМА НАСИЛИЯ НА ТЕЛЕЭКРАНЕ

Сегодня многие ученые мира обеспокоены негативным влиянием сцен экранного/медийного насилия на детскую аудиторию, в особенности подросткового возраста. Речь идет и о том, что те или иные средства массовой коммуникации практически нарушают права ребенка, определенные документами ООН, не соблюдают возрастные ограничения при демонстрации сцен жестокости, физического или психического насилия.

Формулировка понятия «насилие на экране» в науке принадлежит К.А. Тарасову. Оно трактуется исследователем как «аудиовизуальное изображение разновидности социального взаимодействия, в котором одно действующее лицо (или группа лиц) осуществляет негативное принуждение по отношению к другому действующему лицу (или группе лиц) посредством угрозы или реального применения физической силы, имеющее своим последствием телесные повреждения, моральный и имущественный ущерб» [3, с.69].

На кино/теле/видео/компьютерных экранах стали демонстрироваться, практически без соблюдения официально принятых возрастных ограничений, тысячи отечественных и зарубежных произведений, содержащих эпизоды насилия, а также мультфильмы, содержащие стилистически сниженную лексику, элементы насилия и дискриминацию. Все это, в свою очередь, нарушает закон Республики Беларусь об ограничении информации, согласно которому «к информации, причиняющей вред здоровью и развитию детей, относится информация, обосновывающая или оправдывающая допустимость насилия и (или) жестокости, либо побуждающая осуществлять насильственные действия по отношению к людям или животным; провоцирующая детей на антиобщественные и противоправные действия; дискредитирующая институт семьи; содержащая ненормативную лексику» [1, с. 80-101].

Ученые-психологи установили, что склонность к подражанию характерна для человека любого возраста, но особенно проявляют эту склонность подростки. В процессе становления личности в этом возрасте большое значение имеет эталон, в том числе и антисоциальный. При этом несомненными лидерами эмоционально-психологического воздействия на подростковую и молодежную аудиторию оказываются агрессивная реклама, кровавые триллеры и второсортные боевики – «образцы» массовой культуры.

В связи с этим, при просмотре телевизионных программ у подрастающего поколения может невольно возникнуть представление о насилии как вполне приемлемом средстве разрешения социальных конфликтов. Исследования, проведенные Н.В. Брушлинской в 2002 г., показали, что регулярный просмотр экранных сцен насилия и жестокости приводит к тому, что у 43,3% опрошенных подростков отмечается снижение порога чувствительности; у 43% – стимулируется агрессивно-насильственное поведение, а у 42,4% – происходит обесценивание человеческой жизни и нравственных ценностей [1, с.54].

Основные теории «медиаэффектов» описывают механизмы воздействия произведений медиакультуры, содержащих сцены насилия следующим образом:

- манипулирование чувством страха (например, стимулирование чувства страха перед агрессией и насилием);

- обучение аудитории насильственным/агрессивным действиям с их последующим совершением в реальной жизни (насилие как допустимый способ решения любых проблем);

- стимуляция, возбуждение агрессивных, подражательных инстинктов аудитории, ее аппетита по отношению к сценам насилия (особенно по отношению к аудитории с нарушенной психикой);

- «прививка» аудитории равнодушия, безразличия к жертвам насилия, снижение порога чувствительности по отношению к проявлению насилия в реальной жизни;

- «катарсический», виртуальный и безопасный для окружающих выход агрессивных эмоций, не приводящих к негативным последствиям в реальной жизни [4, с. 137].

В формировании современной культурной личности подростка медиакомпетентность педагогов также является важным фактором формирования медиакомпетентности. Практические упражнения и практико-ориентированную курсовую подготовку педагог проходит в институтах повышения квалификации и переподготовки работников образования для активного использования полученных знаний в преподавательской деятельности. Изучая механизмы воздействия экранного насилия на аудиторию, типологию восприятия экранного насилия несовершеннолетней аудиторией, права ребенка на получение гуманной аудиовизуальной информации, виды и методы ограничения воздействия экранного насилия, реабилитационные технологии медиаобразования в школе и вузе, педагог приобретает навыки образования у детей медиаграмотности.

В целях защиты детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию, законодательством Республики Беларусь устанавливаются «требования к распространению среди детей информации», в том числе «требования к осуществлению классификации информационной продукции», однако подрастающее поколение продолжает подвергаться медианасилию ввиду недостаточного соблюдения законодательства со стороны средств массовой коммуникации [2, с.80-101].

Стремительное расширение медиапространства делает актуальной задачу развития медиакомпетентности подростков, которая определяется А. В. Федоровым как имеющиеся у индивида умения использовать, критически анализировать, оценивать и передавать медиатексты в различных видах, формах и жанрах, анализировать сложные процессы функционирования медиа в социуме. [4, с.616]. В связи с этим одним из актуальных образовательных направлений становится психологическое сопровождение формирования у подростков ценностных систем и ориентиров в медиапространстве. Помимо строгого соблюдения законодательства, введения возрастной рейтинговой системы и развития самостоятельных умений индивида в области «виртуальной экологии» по отношению к аудиовизуальной продукции, бесспорно, нужны и другие действенные меры, среди которых важнейшую роль должно сыграть медиаобразование.

На наш взгляд, основными задачами медиаобразования выступают:

- 1) подготовка нового поколения к жизни в современных информационных условиях, к восприятию различной информации;
- 2) обучение подростков умению понимать и осознавать последствия ее воздействия на психику;
- 3) овладение способами общения на основе невербальных форм коммуникации с помощью технических средств.

Несмотря на то, что в целях приобщения детей к культуре, в том числе информационной, «поощряется создание государственных организаций и общественных объединений для развития способностей детей к науке, творчеству» [2, с.80-101], на данный момент в Беларуси нет проектов государственного уровня, которые занимались бы медиаобразованием. Создав совместный проект с Министерством образования, такая организация бы решила проблему медийного воспитания подрастающего поколения и обеспечила бы молодежь ее правом на «защиту от информации, пропаганды, агитации, наносящих вред здоровью, нравственному и духовному развитию». С 1 сентября 2014 года Министерство связи и информатизации страны обеспечило подключение к интернету всем школам. Включение такого аспекта как медиаобразование в систему формируемых в школе знаний облегчит формирование мировоззрения подростков и подготовит школьников к жизни в современном информационном пространстве. В свою очередь педагогам медиакомпетентность дает понимание того, как медиатексты, которые являются частью каждодневной жизни, помогают познанию окружающего мира, информационно насыщенной окружающей среды, в различных социальных вариациях, экономической и политической позиции, как они могут воздействовать на уровень медиакультуры учащегося.

Педагог, погруженный в среду, повышающую его уровень медиакомпетентности, изучает, анализирует, творит самостоятельно медиатексты. Только таким образом, приобщившись к миру медиа, он может способствовать формированию медиакультуры своего ученика.

Литература:

1. Брушлинская, Н. Насилие на телеэкране и в жизни: Периодическое издание – «Российская Федерация сегодня». — М: АНО Российская Федерация сегодня, 2002. – № 6 – 54 с.
2. Конвенция о правах ребенка: Конвенции ООН по правам человека, ратифицированные Республикой Беларусь. М., 1998 — 80-101 с.
3. Тарасов К.А. Агрессивная кинодиета: Периодическое издание – «ТВ и студенчество». – М: Высшее образование, 2002. — №3 — 66-76 с.
4. Федоров А.В. Развитие медиакомпетентности и критического мышления студентов педагогического вуза: Учебное пособие. – М.: МОО ВПП ЮНЕСКО, 2007. – 616 с.

СЕКЦІЯ 5. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Титаренко Т.Г.

асистент кафедри, здобувач,

Чернігівський національний технологічний університет МОН України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Необхідно признати, що, на сьогодні, в усіх сферах суспільного життя України відбуваються певного характеру трансформаційні процеси. Зростаюча потреба у забезпеченні сталого розвитку життя суспільства наполегливо вимагає і від держави і від українського суспільства принципово нового ставлення до питання формування та реалізації державної політики регулювання земельних відносин. Концептуальні основи нового земельного ладу України закладені сучасними земельними перетвореннями, однак вони потребують розроблення нових підходів до провадження системи планування екологічно безпечного та ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу, здійснення його прогнозування на всій території нашої держави.

Земельно-ресурсний потенціал – це сукупність ресурсів земельної площі, резервів і можливостей землі, як соціально-економічного ресурсу держави, що визначають екологічні умови життя, розселення людей, мають біологічну продуктивність для господарської діяльності та можуть бути використані для задоволення потреб людського суспільства .

Поряд із вказаним, необхідно засвідчити, що за роки незалежності в Україні, в основному, сформовано організаційно-правові та ресурсно-функціональні основи у площині реалізації державної політики регулювання земельних відносин [1, с. 25]. Однак, у силу численних об'єктивних та суб'єктивних факторів наявні можливості забезпечення збалансованого розвитку земельних відносин, ефективного землекористування в Україні реалізуються недостатньо. З цих позицій, важливим постає науково-прикладне завдання щодо формування та реалізації такої державної політики регулювання земельних відносин, яка б була спроможна забезпечити досягнення раціонального та ефективного використання та охорони землі, забезпечення продовольчої безпеки країни і створення екологічно безпечних умов для господарської діяльності та проживання громадян.

16.09.2014 р. Україна ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та ЄС і стала на шлях розбудови розвинутої й сталої демократії та ринкової економіки та наближення в перспективі до вступу в ЄС. А відтак, українська політика, обов'язково, повинна задовольняти певним вимогам, визнаним у Директивах ЄС, що відповідають національним економічним інтересам. Тобто: 1) реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві і державі; 2) мати комплексний характер і розглядати будь-яку проблему у взаємозв'язку з іншими проблемами суспільно-політичного життя держави; 3) бути ефективною, результативною і користуватися довірою у населення.

Наразі, засвідчимо, що при зміні зовнішніх та внутрішніх умов функціонування національного господарства, що пов'язані як із зовнішнім впливом дій Російської Федерації стосовно Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та східних регіонів України, так із поступовим нарощенням суспільно-політичних загроз українському державотворенню – перед країною постали нові виклики та загрози, які суттєво впливають на розвиток земельних відносин і землекористування, реалізацію національних економічних інтересів та забезпечення національної безпеки.

Найбільш вагомими є виклики, на які держава має реагувати шляхом формування та реалізації нової державної політики регулювання земельних відносин умовно можна поділити на глобальні та локальні. Так, до глобальних викликів і реальних загроз забезпеченню результативності управління земельними відносинами в Україні відносяться: 1) глобальні світові цивілізаційні процеси, ускладнення умов розвитку Української держави у зв'язку з військовою агресією Росії проти України; 2) зростаюче відставання України від країн-лідерів за показниками якості життя людей, рівнем інвестиційної привабливості, конкурентоздатності та розвиненості інноваційного середовища; 3) намагання окремих політичних сил та зовнішніх чинників використати внутрішні проблеми держави, економічні, соціальні, культурні та інші відмінності між регіонами для загострення політичного протистояння, що створює загрози національній безпеці держави; 4) несформованість загальнонаціональних цінностей, не стійкість та не однорідність загальнодержавного політичного, економічного, мовного, культурного, інформаційного простору; 5) неадекватність новим завданням розвитку держави існуючої територіальної організації влади.

До локальних викликів та загроз відносяться: 1) відсутність меж державних кордонів країни та адміністративно-територіальних утворень в середині країни; 2) необхідність проведення реального розмежування земель державної та комунальної власності; 3) необхідність проведення інвентаризації земельних ресурсів України; 4) відсутність зваженої, послідовної та ефективної державної політики регулювання земельних відносин та механізмів її реалізації; 5) недосконалість системи правового, інституційного, кадрового забезпечення державної політики регулювання земельних відносин; 6) недооцінка ролі системи землеустрою як основного інструменту управління земельними ресурсами та фактору задіяння в економіці країни природного потенціалу земельних ресурсів; 7) незахищеність прав на землю суб'єктів земельних відносин; 8) корупція у сфері земельних відносин.

З огляду на визначеність домінант державної політики регулювання земельних відносин, вважаємо, що її формування та реалізація повинна передбачати і здійснюватися за результатами синхронного використання наступних загальних і спеціальних принципів забезпечення її результативності.

До загальних належать наступні принципи: а) конституційності та законності – відповідності Конституції та законам України, актам Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України здійснюваних заходів з реалізації державної політики регулювання земельних

відносин; б) комплексності – врахування та просторової узгодженості реалізації усіх складових державної політики регулювання земельних відносин: політичної, соціальної, економічної, екологічної, гуманітарної; в) координованості – узгодження реформ, відповідних пріоритетів та дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що спрямовані на реалізацію державної політики регулювання земельних відносин і впливають на соціально-економічний розвиток України та її регіонів, загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, цілей, секторальних політик, транскордонного та міжрегіонального співробітництва; г) децентралізації – перерозподілу владних повноважень на користь органів місцевого самоврядування з передачею їм відповідних ресурсів; д) деконцентрації – перерозподілу владних повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з метою недопущення їх надмірної концентрації у одному органі; е) субсидіарності – надання публічних послуг максимально близько до її безпосереднього споживача з урахуванням можливості якісного їх надання; е) доступності – забезпечення належного та своєчасного надання публічних послуг, простоти та вільного доступу осіб до їх отримання; ж) пріоритетності та поетапності – концентрації ресурсів відповідно до встановлених пріоритетів; з) програмності – реалізації державної політики регулювання земельних відносин на основі взаємозв'язаних довгострокових стратегій, планів та програм; і) партнерства – забезпечення тісного співробітництва між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, інститутами громадянського суспільства в процесі формування та реалізації державної політики регулювання земельних відносин; й) відкритості – прозорості, прогнозованості, передбачуваності діяльності центральних, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; к) відповідальності – центральні, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у межах наданих їм повноважень несуть усю повноту відповідальності за формування і реалізацію державної політики регулювання земельних відносин; л) наукового обґрунтування – використання науки при виробленні та реалізації управлінських рішень..

До спеціальних принципів на яких повинна базуватися сучасна державна політика регулювання земельних відносин відносяться наступні принципи [2, с. 61; 3, с.52]: а) стратегічне і поточне планування земельних відносин та землекористування; б) гармонізація земельного законодавства України із законодавством Європейського Союзу; в) пріоритет екологічної складової землекористування перед економічною складовою; г) переважне застосування визначених законом економічних методів регулювання земельних відносин, землекористування, відтворення земельних ресурсів; д) пріоритетність завдань щодо охорони та відтворення родючості земель; е) посилення державного впливу на оптимізацію структури аграрного землекористування, консолідацію земель в аграрній сфері; е) відкритість дій та рішень органів влади в сфері земельних відносин; ж) надання державницьких послугу сфері земельних відносин через адміністративні центри.

Враховуючи те, що державна політика регулювання земельних відносин в Україні здійснюється за різними напрямками, слід визначити пріоритетний їхній перелік. А, саме: 1) реформування відносин власності на землю; 2) облік і вартісна оцінка земельних ресурсів як національного багатства України; 3) організація ефективного управління земельними ресурсами України та їх всебічна охорона тощо.

Тому, вважаємо, що, з огляду на зазначене вище, наразі, пріоритетами державної політики регулювання земельних відносин повинні стати: а) запровадження раціонального та ефективного землекористування в Україні; б) створення сприятливих умов для реалізації юридичними та фізичними особами прав на землю та забезпечення реалізації конституційних повноважень власників землі; в) підвищення прозорості та удосконалення функціонування систем обліку володіння та користування земельними ресурсами України; г) актуалізація вартісної оцінки земельних ресурсів як національного багатства України; д) запровадження дієвих механізмів розвитку земельних відносин, охорони земельних відтворення та підвищення родючості ґрунтів ресурсів на державному та регіональному рівні; ж) оптимізація системи органів державного управління земельними відносинами з впорядкуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, чітким розподілом сфери повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; з) завершення формування правового поля регулювання земельних відносин.

Однак, слід передбачити і можливість певного рівня елімінації загроз і ризиків забезпеченню результативності реалізації вказаного стратегічного інструментарію, що можливо досягти за рахунок гармонізації загальнодержавних та регіональних інтересів при формуванні та реалізації державної політики регулювання земельних відносин яка має здійснюватися через: 1) чіткий розподіл компетенції центральних, місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; 2) формування комунальної власності на землю; 3) прозорий і сталий розподіл земельних платежів між державним та місцевими бюджетами; 4) врахування органами місцевого самоврядування загальнонаціональних інтересів при вирішенні питань регулювання земельних відносин на місцевому рівні; 5) запровадження державного контролю за конституційністю та законністю рішень органів державної виконавчої влади та посадових осіб місцевого самоврядування.

Тому, задля формування та реалізації державної політики регулювання земельних відносин в Україні, вважаємо, слід використовувати загальнонаукові методологічно важливі положення, які є обґрунтованими в межах сучасної теорії державної політики та управління.

Література:

1. Хвесик М.А.. Стратегічні імперативи раціоналізації землекористування в контексті соціально-економічного піднесення України. Економіка АПК, 2009, № 3. С. 24-30.
2. Сучасна земельна політика України / Юрченко А.Д., Греков Л.Д., Мірошниченко А.М., Кузьмін А.В. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 260 с.
3. Управління земельними ресурсами. [ел. рес.] За редакцією професора А. М. Третяка. Навчальний посібник. - Вінниця: Нова Книга, 2006 - 360 с.

Науковий журнал «ЕКОНОМІКА І ФІНАНСИ»

УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА І ОСВІТА

Збірник матеріалів студентської міжнародної науково-практичної конференції
15 липня 2015 р.
м. Дніпропетровськ

Українською та російською мовами

Відповідальний за випуск С.І. Дробязко
Комп'ютерна верстка Р.А. Кулькін

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 3,1
Тираж 300 прим. Зам. № 7/2015

Видавець «ФОП Дробязко С.І.», 49107, м. Дніпропетровськ, а/с 5720.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДП №166-р від 19.11.2013 р.

ISBN 978-617-7214-05-1